

SZÍNHÁZ

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2007. Szeptember

Bolgár György INGMAR ÉS WOODY

Színmű két részben

Darvas Iván emlékére

SZEREPLŐK

INGMAR, filmrendező
WOODY, filmrendező
LIV, színésznő
SOON-YI, Woody felesége
BJÖRN, fiatal filmes

A vastagon szedett részletek Ingmar Bergman *A hetedik pecsét* című filmjéből, *Laterna Magica* című önéletrajzi munkájából és *Az ötödik felvonás* című művéből (fordító: Kúnos László), illetve Györfly Miklós *Ingmar Bergman* című könyvéből, valamint Woody Allen *Annie Hall* című filmjéből és a *Lelki jelenségek vizsgálata* című kötetéből (fordító: Dezsényi Katalin) valók.

ELSŐ RÉSZ

A színhely New York, egy elegáns manhattani lakás, a filmrendező Woodyé. A gazdagság jelei nyilvánvalóak, bár nem hi-
valkodóak. A szoba közepén hatalmas terített asztal, egymástól
igen messzire eső négy székkal. Oldalt fotelok, kanapé. A színen
nincs senki, csak akkor jelenik meg egy fiatal, ázsiainak látszó
asszony, amikor megszólal a csengő

SOON-YI Megyek, beengedem őket.

WOODY (nem látni, csak valamelyik szomszéd szobából hal-
latszik ki a hangja) Miért küldted el Kate-et? Mondtam,
hogy nem kéne. Látod? Azzal is időt nyertünk volna, ha
most ő nyitna ajtót.

SOON-YI Nem mondd komolyan. Megbeszéltük, hogy
senki ne legyen itt, mert még az is zavarna – mármint
téged –, ha egyetlen szót sem szól, csak jár-ke, felszolgál,
nem? Különben is mennyi időt akarnál nyerni, ha őt
küldened eléjük? Fél percet? Drágám, gyerekes vagy.

(Közben kiér az előszobába, eltűnik a szemünk elől, és leszól
a kaputelefonon) Hogyne, természetesen várjuk őket.

WOODY (még mindig nem látható) Akkor sem kellett volna
szabadnapot adni neki. Például ha nem találjuk a
megfelelő hangot Ingmarral, akkor Kate-et megkérhettük
volna, hogy hozzon be ezt-azt, vagy vigyen ki valamit, ami
már nem kell. Érted? Nagyon jól jött volna a feszültség
levezetésére. Itt ülünk majd, anélkül hogy egy árva szót
szólnánk. Kár volt rád hallgatnom.

SOON-YI Már bocsánat, én hallgattam rád. Különben is, ne
izgulj! Milyen feszültség? Ha véletlenül nem tudnál mit
mondani, majd beszélek én. Magad kelted a pánikot saját
magadnak, saját magad miatt.

WOODY Még szép. Magunktól esünk igazán pánikba.
Egyébként meg ha én keltem, legalább tudom, hol a fe-
szültség határa. (Kis szünet) Na mi lesz már, hol vannak?

SOON-YI Most meg az a baj, hogy nem jönnek?

WOODY Nem lehet, hogy Ingmar az utolsó pillanatban fog-
ja magát, és visszafordul?

SOON-YI De lehet. Akkor viszont megnyugodhatsz. Lesz
egy csendes estéd, szívem.

WOODY Én az ő helyében már be se léptem volna ebbe a házba. Mi keresnivalóm volna itt New Yorkban? Miért lenne jó nekem ennél a Woodynál a harmincadik emeleten? Az ember nem ellensége saját magának, és ha választhat Manhattan vagy Farö szigete között, akkor nyilvánvalóan az utóbbit választja. Indulás vissza. Akár az ajtóból is.

SOON-YI Na persze. Az okos emberek így tesznek. Csak az a pár millió öngyilkos hajlamú van közöttük, aki előzőlöttte Manhattant, ugyanakkor az életvidám, boldog emberek százai, kis túlzással ezrei Farö szigetét népesítették be, és el nem jönnének onnan a világ minden kincséért sem. Ez evidens.

WOODY (*sértődötten*) Azt hiszed, viccelek? Akkor hol a fenében vannak?

SOON-YI Szerintem itt, Manhattanben, közelebről ebben a házban, és valami azt súgja nekem, hogy már a harmincadik emelet közelében. Úgyhogy nyitom is az ajtót.

A következő másodpercekben az egyik ajtó mögül kidugja a fejét Woody, leselkedik és hallgatózik, mint egy kisgyerek

LIV (*az előszobából hallatszik be a hangja*) Jó estét kívánok, Liv vagyok, ő Ingmar.

SOON-YI Jó estét, nagyon örülök, hogy személyesen is megismerhetem önöket, Soon-Yi vagyok, Woody felesége. Nagyon várja már önöket, borzasztó izgatott, fáradjanak be.

Woody visszarántja a fejét az ajtóból, és nem mutatkozik. Az előszobából mind a hárman bejönnek. Liv ötven körüli, csinos, vonzó asszony, aki egyszerre viselkedik anyásan és a férfi fensőbbségét elfogadó szerelmes nőként a nála jóval idősebb Ingmarral

LIV Köszönjük, mi is rég vártuk a találkozást. Tudja, Ingmar igazán ritkán szokott meghívásokat elfogadni, mint ahogy – nyilván tudja – mostanában már alig-alig teszi ki a lábát otthonról.

Ingmar nem szólal meg, nem bólogat, arckifejezése komor, szigorú, nem reagál a róla is szóló társalgásra

SOON-YI Vagyis a szigetről.

LIV Hát igen, de ott sem él semmilyen társasági életet. Engem még csak-csak beenged magához, de másoknak nincs ilyen szerencsájük, legföljebb elvétve. Ugye? (*Mosolyogva a férjhez fordul, aki azonban elkerüli a tekintetét*) Ez a New York-i utazás meg egészen kivételes alkalom: nem is tudom, hogy bírtam rávenni, hogy idejőjjön. De annyi rajongója és tisztelője van ebben a városban, hogy azt mondtam neki, nem teheti meg, hogy ezen a születésnapján vetítéssorozaton és konferencián ne legyen itt. Ráadásul három nagyon fontos producer még filmezésre is szeretné rábírní, és mindenáron tárgyalni akart vele.

INGMAR (*mogorván*) Csak kettő.

LIV Jó, kettő, na mindegy, a harmadik csak elalélt a gyönyörtől, hogy itt vagy, és sikerült elcipelni idáig, de a millió meghívásból kizárólag az önökét fogadtuk el. (*Értetlenül néz körül*) Hol van Woody?

SOON-YI (*suttogva*) Valamelyik szobában, csak nem mer előjönni.

LIV (*meglepődve*) Nem mer? Jól értem?

SOON-YI Fél.

LIV (*elneveti magát*) Aha. Mindig odavoltam a humoráért.

SOON-YI Nem viccből fél.

Woody közben megint kidugja a fejét, és leselkedik. Ingmar, aki éppen abban az irányban áll, és kifejezéstelenül bámul, észreveszi, mire Woody megint eltűnik

Igazából.

LIV (*kényszeredetten mosolyog*) De nem tölünk, ugye? Vagy ha igen, az még jobb. Az lenne az igazi vicc.

SOON-YI (*sóhajt*) Tényleg vicc, bár nem mindig könnyű elviselni. (*Szünetet tart, majd a fotelek felé mutat*) Jaj, bocsánat, hogy ilyen udvariatlan vagyok. Foglaljanak helyet nálunk. Addig szólok Woodynak, hogy megjöttek, ha véletlenül nem tudná. De persze nagyon tudja.

LIV (*leül*) Ugyan már, nehogy megzavarja, majd jönni fog, ha úgy találja jónak.

SOON-YI Gondolja? De hát mégiscsak azért vártuk önöket olyan izgatottan, hogy Ingmar és Woody végre találkozhasson. Nem? Foglaljon helyet, kedves Ingmar. Hozhatok valamit inni?

Ingmar mozdulatlanul áll tovább, mintha meg se hallotta volna a kérdést, de láthatóan figyel, nem bukkan-e elő az ajtó mögül Woody

LIV Ó, nem, Ingmar nem szokott inni semmit az égvilágon. Talán a vacsorához egy kis eviani vizet vagy Perrier-t, de addig semmit.

SOON-YI És magának, Liv?

LIV Egy kis scotch jéggel megteszi.

SOON-YI (*a bárpulthoz megy, tölt*) Csatlakozom a választáshoz. Érzem, hogy mind a kettőnknek jót fog tenni. (*Ingmarra mutat, és úgy kérdezi Livtől*) Érti, amit beszélünk? Mármint hogy az angolt jól érti?

LIV Hát persze. Jól is beszél, csak nem szeret megszólalni. Svédül sem, hát még angolul. Csak ha van mondanivalója.

SOON-YI (*odavisi a whiskyt Livnek*) Akkor biztos rengeteget szokott beszélni, hiszen kinek volna mondanivalója, ha nem egy ilyen embernek? Aki ennyi zseniális filmet tudott csinálni, annak rengeteg mondanivalója lehet, Liv. Szerintem maga az igazi megmondhatója.

LIV Megírta, leforgatta, vagyis elmondta a magáét, és általában nincs hozzáfűznivalója. Illetve ha igen, akkor megírja azt is. Mondjuk, a mondanivaló mögötti mondanivalót. De azzal kész.

Woody megint előbújik, Ingmar azonnal észreveszi, mire Woody visszahúzódna, de rájön, hogy lebukott. Lassan mégis kijön a szobájából, zavartan maga elé nézve. A két nő még nem látja, mert nem arra figyel

Csak azt ne mondja, hogy Woody is ilyen, mert akkor minden erőnket össze kell szednünk ma este.

SOON-YI Á, dehogy. Épp a fordítottja. Ő ha nem filmezik, rengeteget beszél, ezzel akarja leplezni saját maga előtt, hogy átmenetileg nincs semmi mondanivalója.

WOODY (*hirtelen irányt és viselkedést vált, odamegy a feleségéhez, és harsány vidámsággal szólal meg*) Ebből természetesen egy szó sem igaz, bocsássanak meg, hogy csak most kerültem elő. Liv (*Odamegy hozzá, megcsókolják egymást*), mindig magamat képzeltem a vászonra maga mellé, esküszöm, mindig, de most, hogy megint közelről látom, rá kell jönnöm, hogy még az én képzelőerőmmel sem tudnánk egymás mellé kerülni egyetlen filmben sem. Ingmar (*Hozzá is odalép, de nem meri a kezét nyújtani. Csendben méregetik egymást*), Ingmar (*Köhög, krákog, a kezét tördeli*), Ingmar.

INGMAR Igen. *(Leül egy fotelba)*

WOODY Nagyszerű. Igazán boldog vagyok, hogy eljöttök hozzánk. Nem is tudok mit mondani. Hogy érzik magukat New Yorkban? Én rettenetesen. Undorító egy város ez, élehetetlen, de miután én is egy élehetetlen pasas vagyok, tulajdonképpen jól elvagyunk egymással, sőt egymásnak vagyunk teremtvé. Hogy mást ne mondjak, borzasztó ez a párás hőség, nem? Gondolom, egy svéd kifejezetten rosszul van tőle *(Ijedten ránéz Ingmarra)*; de ugye nincs rosszul?

Ingmarnak arcizma sem rándul

Még szerencse, képzeljék el a holnapi *New York Times* címet: Várva várt találkozó, Woody rosszul lett a megtiszteltetéstől, Ingmar a melegtől.

LIV Ha én megfulladok ebben a hőségben, az magának nem is számít? Bezzeg a norvégok ki is lehelhetik a lelküket magától, annyira nem érdeklik. Csak a svédek. Jellemző. Sznob.

WOODY Még hogy a norvégok nem érdekelnek? Igazságtalanul vádol, esküszöm. Ha nem svéd akartam volna lenni világleletemben, akkor feltétlenül norvégnak jelentkeztem volna Brooklynban, ahol születtem. Csak, tudják, éppen nem volt felvétel, kizárólag a zsidóknál. Ez az én pechem. De persze ha tudom, hogy a norvégok is rosszul viselik ezt az agylöttyesztő New York-i párat és hőséget, akkor talán visszakoztam volna, és kénytelen-kelletlen maradok zsidó. Nekik már úgyis annyi bajuk van, hogy egyel több vagy kevesebb igazán nem számít.

LIV Én csak arra figyelmeztettem, hogy a norvégokra is gondoljon, legyen olyan kedves, ne csak a svédekre, egyébként pedig nem is viselem rosszul a meleget.

WOODY Én sem, mert mindenhol húsz fokra van állítva a légkondicionáló. Attól viszont beteg vagyok. Hallja is rajtam, nem? Állandóan be van dugulva az orrom, náthás a hangom. *(Ráerősít a nazálisra)* Higgye el, rendezőként sose adnék szerepet olyan színésznek, akinek ilyen hangja van.

LIV Nem is ad mostanában. Miért nem? Nekem egy Woody-film akkor igazán Woody-film, ha maga is játszik benne.

WOODY Mert adok magamra. Tudja, színészként sose vállalnék csak azért egy szerepet, hogy aztán jól megrendezhessem magam. Ez olyan lenne, mint az önkielégítés, igaz, arról sem tudtam soha lemondani. Mindenesetre nem azért szeretem magamat, mert olyan szép, okos és vonzó vagyok, hanem mert momentán nincs jobb kéznél. *(Ingmar felé fordul)* De itt van például Ingmar. Ő egyáltalán nem ilyen önző típus.

Mindenki Ingmar felé néz. Ő hosszú másodpercekig nem szólal meg. Aztán mégis

INGMAR Nem.

Mindenki fellélegzik, hogy szóra lehetett bírni

WOODY Na ugye.

LIV Nem úgy értette.

WOODY Nem úgy? Miért? Hogy lehet ezt még érteni?

LIV Úgy, hogy nem igaz, hogy ő nem önző. Én régóta ismerem Ingmart, azt is tudom, hogy önző, meg azt is, hogy ezt készségesen elismeri, és nem is játssza el az önzetlen, álszerénykedő művészt. Csak azért nem szerepel a filmjeiben, mert nem színész, ennyi az egész. Maga is tudja, Woody, hogy minden művész önző. Nem is lehet más. Vagy ő rendez, vagy ő mondja meg, mit kell tennünk, éreznünk, hazudnunk, vagy ő tudja jobban mindannyiunknál, vagy nem is vagyunk rá kíváncsiak. Ingmar se

különb, mint a többiek. Akkorá egója van, mint ide Farö. És még ráadásul magába is zárkózik az az ego.

WOODY Na jó, de én annyira önző vagyok, hogy folyton mutogatom is magam, pedig még saját magamnak se tetszem.

LIV Ehhez képest most percekig elő sem bújt, nemhogy mutogatta volna magát.

WOODY Ezek szerint leselkedett. Sőt, kukkolt.

LIV Én? Talán maga.

WOODY Jó, kukkoltam, tény, de csak azért, mert öreg vagyok, mint az országút. Nézze meg, hány dioptriás szemüvegem van, a szememet kinézem mögüle, hogy lássak valamit, ráadásul nem is hallok, úgyhogy valóban meg kellett nézennem többször is, hogy itt vannak-e már. Az orromról már beszéltem, ugye?

LIV Az orráról? Milyen értelemben?

WOODY Nem arra a bizonyos értelemre gondolok, mert itt New Yorkban nem egy olyan nagy etvasz, hogy zsidó vagyok, hanem arra a praktikus részére, hogy alig kapok rajta levegőt, és teljesen nazális a hangom.

LIV Igen, a nazálisáról már volt szó.

SOON-YI Drágám, ismerjük az orrodát, ismerjük a hango-dat, így vagy jó nekünk, és kész.

WOODY Lehet, hogy nektek jó, de nekem nem. Kezdetről fogva visszacseréltetném magam az üzletben, úgy, ahogy vagyok, csak elvesztettem a számlát. Ekkora orr, és mégis szűk benne az út a levegőnek. Selejtes darab. Szóval színészileg egész egyszerűen használhatatlanná tett engem az orrom, bár néha mégis használtak különböző filmekben. Jobban mondva főleg én használtam magam, erkölcsileg eléggé el nem ítéhető módon. Na mindegy, ez most mellékes, mert csak arra akartam felhívni a figyelmét, hogy emiatt hallani is sokkal rosszabbul hallok, mint más, normális ember, úgyhogy igen, kukkolnom is kellett, meg hallgatóznom is. Elemi, létfenntartási ösztön. Közben pedig szuszogtam. Na, most mindent bevallottam, kegyelmet kérek, Liv.

LIV *(évődik vele)* Viszont ha nem is lát, milyen alapon dicsért, hogy milyen szép vagyok? Maga csak blöffölt. Fel vagyok háborodva.

WOODY Egy filmrendező nem a szemével lát, Liv, hanem a szívével, az agyával, az ujjával, a tapintásával.

LIV Sóder, sóder.

WOODY Na jó, és ha vaksin kukkoltam? Akkor mi van? *(Dadogni kezd)* Llebbubukttam, rererendben. Lleskkekelődtem, lele, igen. Dde mammamaga akkor issis nana-nagyon szép.

INGMAR *(szárazon)* Nem igaz.

LIV *(nevetve)* Nem tetszem neked? Jól kinézünk.

WOODY Ggyögyönnyörű.

INGMAR *(lassan beszél, nagy szünetekkel, közben valahonnan fölerősödik egy régimódi óra ketyegése, a többiek mozdulatai is látványosan lelassulnak)* A szemed alatt egyre táskásabb, hiányzik a bőrödből az erő, a feszesség. Mindened napról napra petyhüdtebb. Szégyen. Nézd meg a nyakad. Az a két gyűrű, amely körülveszi, egyre mélyebb, egyre feltűnőbb, mint egy-egy kiszáradt folyómeder. Nyoma sincs már annak a keménységnek, ami egy fiatal kanca nyakát olyan vonzóvá teszi, amikor fejét magasra emelve körülnéz, és az orrcimpái megremegnek. Ki rajzolt bele kitorölhetetlenül a bőrödbe? Miért hagyta? Öregedő, repedező vászon vagy, amelyre Isten megfesti a maga történetét. Min-dig ugyanazt, ugyanazzal a kikerülhetetlen véggel. Hová lett a te érintetlen fehér vásznad? Hová lett a te történeted? Hová lettél?

WOODY Nagyon drámai, ahogy ezt csinálja, abba mindig beleborzongok. De én nem látom ennyire komoran a jelent. Annál inkább a jövőt. Liv például gyönyörű, és engem

kifejezetten izgat, hogy az emberen megjelenik a kor, Ingmar. Kiderül, aminek ki kell derülnie: hogy senki sem tökéletes. Nemcsak én, aki eleve rondának születtem, de még a legszebb ember is reménytelen. Csak idő kérdése. Ki kell várni. Hála istennek. *(Livnek)* Nem magáról beszél.

INGMAR Tökéletesen kell meghalni, ez a válasz. Hogy az ember ne legyen tanúja a saját romlásának és szét-esésének. Az ítélet nélkülünk is megszületik, de hogy még saját magunk ellen is tanúskodjunk, nap mint nap, az sok.

LIV Lehet, hogy a legszívesebben megöltél volna, amikor még szép és fiatal voltam?

INGMAR Ugyan. Amikor mi megismerkedtünk, te már rég nem voltál tökéletes, nyugodj meg!

WOODY De maga, Liv, most is lenyűgöző, ne higgyen Ingmarnak! A szépség belülről jön, akármit rajzolnak is rá az emberre akárkik.

INGMAR Az Isten, Woody, az Isten. Ő rajzol.

WOODY Ezen nem fogunk összeveszni. Mostanában nagy divat a tetoválás.

LIV Jól elvitatkoznak itt azon, hogy ki rajzol rám és micsodát. Kikérem magamnak. Nagyképzű macsó duma.

INGMAR A folyókban is az a szép, ahogy hőmpölyögnek vagy rohannak, magukkal sodornak, és nem az, ha kiszáradnak. Elhagyott folyómeder, elhagyott, kiaszott asszonyok, csak a szél söpri tovább a port a meder aljáról.

WOODY Költő. Mindig azt csodáltam Ingmarban, hogy igazi költő.

LIV Milyen költő az, aki a nőket elhagyott folyómederhez hasonlítja? Szar. De legalábbis hazug. Az elhagyott asszony persze igaz, százszorosan is *(Jelentőségteljesen Ingmarra néz)*, de a folyómeder azért száraz, ha tudni akarja, kedves Woody, mert nincs férfi, aki feltöltse.

WOODY Ha ezen múlik, kedves Liv, hozok egy kis vizet.

LIV Csak arra akartam célozni, hogy Ingmar az, aki kiszáradt.

WOODY Ne bánts! Engem tényleg az izgat, hogy lehet valaki egyszerre filmes és költő. Nekem sosem sikerült.

LIV Talán mert maga nem költőnek született, hanem filozófusnak.

WOODY Ó, hízeleg nekem. Filozófusnak? Még hogy én? Legföljebb bohócna.

LIV Na jó, vicces filozófusnak, de ebből már nem engedek.

WOODY Csak azért, mert nem vagyok hajlandó meghalni, mint Ingmar?

SOON-YI Már bocsánat, ebbe ne keverjük bele a filozófiát: én nem hagylak meghalni. Én.

WOODY Ez igazán kedves tőled, drágám. Fiatalság, bolondság.

LIV De talán mégsem a halálról kellene ma este beszélgetnünk, már amennyiben beleszólhatok a társalgás témájába.

WOODY Miért? A halál nagyon izgalmas kérdés, és végre nincs kisebbségi érzésem, ha arról folytatunk eszmecsere.

LIV Kisebbségi érzése? Ha máskor van, amit nem nagyon hiszek, mert folyton ezt adja elő a nagy nyilvánosságnak, akkor halálügyben miért nincs?

WOODY Mert pontosan olyan keveset tudok róla, mint bárki más. Semmivel sem kevesebbet. Tudja, a nőkről is szívesen beszélök, de számtalan olyan férfit ismerek, aki nálam sokkal jobban ismeri a nőket. Magukról a nőkről, akik magukat összehasonlíthatatlanul jobban ismerik, mint én őket, nem is beszélve. Vagy vegyük Kierkegaard-t, Einsteint, Bachot. A globális fölmelegedést és a globalizációt. Tök mindegy, bármelyiket vesszük, reménytelenül tudatlan vagyok. Viszont a halálról éppen annyira vagyok tájékozott, mint bárki más. Senki nem tud többet nálam a halálról. A halál nekem önbizalmat ad.

LIV Mondtam, hogy maga filozófus, Woody.

WOODY Mondtam, hogy maga letaglózóan szép, Liv.

INGMAR *(csendesesen felmordul)* Egy whisky!

SOON-YI Pardon?

LIV Egy whiskyt szeretne Ingmar.

SOON-YI Persze, máris hozom. Jéggel, anélkül?

LIV Jéggel issza.

WOODY Nem azt mondta az előbb, hogy Ingmar nem iszik, csak ásványvizet?

LIV Dehogynem. Ellenben azt talán még nem mondtam, hogy mindig neki van igaza.

SOON-YI *(hozza a whiskyt)* Teljesen mindegy. Ha jólesik, legyen whisky, ha meg a Perrier esik jól, legyen az. Egészségére!

LIV Maga nem iszik velünk, Woody?

WOODY Én csak Perrier-t szoktam, esetleg evianit.

LIV Ha nem, nem, józan komédiásra is szükség van.

SOON-YI Nagyon jól látja, kedves Liv. Woody kizárólag józanul tud viccelni. Az alkoholtól elveszti a humorérzékét.

WOODY Egy whisky!

A két nő meghökkenve néz rá

Ez nem vicc.

LIV Húha, látom már, komor esténk lesz.

INGMAR *(fölémelkedik a fotelból, szembefordul Woodyval)* **Ki vagy?**

Innentől párbeszédük kifejezetten sötét hangulatúra és lassúra vált

WOODY *(néhány pillanatig bizonytalankodik, nem érti, aztán mintha rájönne a megoldásra)* **A Halál.**

INGMAR **Értem jöttél?**

WOODY Már jó ideje melletted jártam.

INGMAR **Tudom.**

WOODY **Felkészültél?**

INGMAR **A testem fél, de én nem.**

WOODY **Nem szégyen, ha így volna is.**

INGMAR *(láthatóan remeg, Woody leveszi a zakóját és ráteríti)* **Várj egy pillanatra!**

WOODY **Mindenki ezt mondja. Nem adok haladékot.**

INGMAR **Tudsz sakkozni, ugye?**

WOODY *(érdeklődés villan a szemében)* **Honnan tudod?**

INGMAR **Látalak festményeken, és hallottam róla dalokban, énekekben.**

WOODY **Igen, egész jól játszom.**

INGMAR **Nem lehetsz jobb, mint én.** *(Belenyúl Liv táskájába, kotorászik, és elővesz egy kis sakktáblát)*

WOODY **Miért akarsz velem sakkozni?**

INGMAR **Megvan rá az okom.**

WOODY **Az más.**

INGMAR **Azon az alapon játszunk, hogy ameddig nincs vége a partinak, életben hagysz, ha pedig nyerek, elengedsz.**

Rendben? *(Kinyújtja a két ökölbe zárt kezét Woodynak, aki rámutat az egyikre, arra, amelyikben, mint kiderül, fekete bábu van)* **A sötét a tiéd.**

WOODY **Éppen nekem való. Nem gondolod?**

LIV **Megőrülök. Tudja, mi ez, Soon-Yi?**

SOON-YI **Valami marhaskodás. Úgy látszik, Woody még nem rúgott be. Pedig egyetlen pohártól is be szokott.**

LIV **Hogyne. Marhaskodásból felmondják itt nekünk *A hete-dik pecsétet*. Ingmar egyik leghíresebb filmje, tudja? De honnan emlékszik Woody egy ilyen régi film szövegére?**

SOON-YI **Mindenre emlékszik, csak arra nem, hogy hova teszi le a tollát vagy a szemüvegét.**

LIV **Egyáltalán le szokta venni a szemüvegét? Minek?**

SOON-YI **Hogy ne lásson.**

LIV Be is csukhatná a szemét olyankor.
SOON-YI Amilyen kíváncsi, előbb-utóbb kinyitná, úgyhogy biztosabb szemüveg nélkül. Mondjuk, a fürdőszobai tükör előtt.
LIV Értem. Menekülés a valóság elől.
SOON-YI Mi lenne, ha vacsoráznánk?
LIV Benne vagyok. Ingmar, mi a véleményed?
INGMAR *(visszaül a fotelbe)* Az ember úgy próbál menekülni, hogy a léghajóból kidobja a homokzsákokat meg a szemüvegét. Hátha fönny marad.
SOON-YI Vacsora?
WOODY *(kiszalad a színről, és közben szól vissza)* Segítsek?
SOON-YI Nem kell. Tudod, hogy minden kész van, egy perc, és elintézem. Hová mész?

Woody eltűnik

LIV Milyen házias. Nem hittem volna. Mindent vagy majdnem mindent, csak azt nem, hogy a ház körül tesz-vesz, besegít.

Woody közben visszatér fekete pelerinben és csuklyában, az arca fehérre festve

Te jó ég! Meg akar ijeszteni?
INGMAR *(fölnéz)* Hát ez meg mi a fene?
WOODY *(odamegy Ingmarhoz, közben megbotlik a szőnyegben)* Jézus Máriám. Majd a nyakam törtem.
INGMAR *(ez a párbeszéd sokkal könnyedebb, gyorsabb, abszurdabb, mint a másik volt, Ingmar is ennek megfelelően beszél)* Maga kicsoda?
WOODY A Halál.
INGMAR Kicsoda?
WOODY A Halál. Ide hallgasson... leülhetnék? Reszketek, mint a nyárfalevél.
INGMAR Tényleg, kicsoda maga?
WOODY *(szótagolva)* A Ha-lál. Kaphatnék egy pohár vizet?
LIV Perrier jó lesz? Rosszul van?
INGMAR Hogyhogy a Halál?
WOODY Mondja, magának mi baja? Hát nem látja a fekete ruhámat meg a fehérre mázolt képemet?
INGMAR De látom.
WOODY Nahát akkor. Farsang van?
INGMAR Nincs.
WOODY Na ugye. Mondom, hogy én vagyok a Halál. Kaphatnék végre egy pohár vizet vagy esetleg valami üdítőt?
INGMAR Ha ez valami vicc akar lenni...
WOODY Már hogy volna vicc? Ingmarhoz van szerencsém, ugye? Lakhelye a Farö sziget, bár őszintén szólva akkor nem is tudom, hogy kerültem ide. Lehet, hogy elnéztem? Ööö, hol is van az a papír? *(A zsebében matat, majd előhalászik egy névjegykártyát)* Na igen.
INGMAR Mit akar tőlem?
WOODY Hogy mit akarok? Na mégis mit gondol?
INGMAR Maga tréfál. Makkegészséges vagyok.
WOODY Hú. Milyen szép lakás. Maguk rendezték be?
INGMAR Még nem akarok elmenni. Egyébként miért nem csöngetett?
WOODY Hogy veszi az ki magát? És ha vendégei vannak? Ha, mondjuk, itt ül, fontos emberek társaságában? Én, a Halál egyszerűen csöngesek? Na, indulhatunk?
INGMAR Hová?
WOODY A halálba. Abba bele. A Boldog Vadászmezőkre.
INGMAR Álljon meg a menet! Nekem időre van szükségem. Még nem készültem fel.
WOODY Sajnálom. Nem segíthetek. Szívesen megtenném, de elérkezett az idő.

INGMAR Egyszerűen képtelen vagyok elhinni, hogy maga a Halál.
WOODY Mégis kire számított? A Julia Robertsre? Bocsánat, hogy csalódást okoztam.
INGMAR Azért ne izgassa föl magát, de nem is tudom, valahogy mindig magasabbnak képzeltem.
WOODY 171 centi vagyok. A súlycsoportomban ez az átlagos testmagasság.
INGMAR Kicsit mintha hasonlítana rám.
WOODY Ki másra hasonlítanék? A maga halála vagyok.
INGMAR Adjon még egy kis időt! Csak egy napot. Huszonegy órát.
WOODY Minek az magának? A rádió holnapra úgyis esőt mondott. Tudja, milyen itt New Yorkban egy alapos nyári eső? Ne tudja meg!
INGMAR Nem alkudhatnánk meg valamiben?
WOODY Például miben?
INGMAR Tud sakkozni?
WOODY Nem én.
INGMAR Pedig egyszer láttam magáról egy képet, amin sakkozott.
WOODY Az nem én voltam. Én nem sakkozom. Kopogós römit, esetleg.
INGMAR Akkor játszottunk egy parti kopogós römit! Ha nyer, máris mehetünk. Ha én nyerek, ad nekem még egy kis időt. Például még egy napot.
WOODY Ki ér rá ilyenkor römizni?... Nem mintha nem volna hozzá kedvem.
INGMAR Na látja, ne keresse magát! Félóra az egész.
WOODY Munkaidőben?
INGMAR Más is megteszi.
WOODY Na nem bánom. De csak egy partit.
SOON-YI *(egy tálalókocsit tolvaj megjelenik)* Senki nem játszik semmit, eszünk. Itt a vacsora.

Woody és Ingmar mintha fölébredne az álomjátékból, más ütemre vált, és odamegy az asztalhoz. Liv szintén. A következő percekben esznek, isznak és beszélgetnek

WOODY Azt hallották már, hogy két idős hölgy beszélget egy étterem előtt? Édesem, itt állítólag rémes a koszt. Igen, mondja a másik, és még az adagok is kicsik.
LIV Ha most felmondja nekem az Annie Hallt is, nem fogok tudni vacsorázni.
WOODY Na igen, pontosan az a véleményem az ételről, mint az életről. Rémes. Csupa nyomorúság, fájdalom, magány, szenvedés, boldogtalanság, ráadásul az egésznek olyan hamar vége van.
SOON-YI Édesem, állítsd már lejjebb magad, Liv és Ingmar biztosan látta a filmedet.
WOODY Nem is a filmről van szó, mert ott még csak negyven múltam, és nem aggódtam az öregedés miatt, maximum az a kis kopaszodás a fejem búbján, mutattam akkor, de persze valójában halálra váltan figyeltem, hogy fogy a hajam, és hogy fogy az életem. De most, hogy már egyértelműen befordultam a célegyenesbe, rosszul vagyok attól, hogy nem látom, hol a cél, és mi is volna az.
LIV Csukja be a szemét, meg fogja látni.
WOODY Ha pedig a vég a cél, úgy is mondhatnám, hogy a vég-cél, akkor miért futunk tovább? Miért nem fordulunk vissza?
LIV Akármerre fut, az idő gyorsabb, és utoléri.
WOODY Érzem, és rosszul vagyok tőle. Tudja, folyton azon gondolkodom, hogy lehet az, hogy állandóan rosszul vagyok valamitől. Lehet, hogy ettől létezem? Ha jól volnék, talán észre sem venném, hogy vagyok. Hát élet ez?
SOON-YI Egyenek, Liv, Ingmar, te is vegyél valamit, Woody, nem kell mindig szónokolni.

WOODY Tudják, Annie és én szakítottunk, és még mindig nem tudok fölötte napirendre térni. Igyekszem ide-oda rakni a kapcsolatunk különböző darabjait, hátha összeállnak, vizsgálatnak vetem alá az egész életemet, és megpróbálok rájönni arra, hol baszódott el, de a helyzet az, hogy egy éve még szerelmesek voltunk egymásba. Pedig hát alapjában nem vagyok szomorkodó alkat vagy depressziós. Boldog gyerekkorom volt Brooklynban.

SOON-YI (átvált anyásba, aki a doktor bácsinak, Ingmarnak beszél a gyerekről) Teljesen depressziós, doktor úr, egyik napról a másikra, nem csinál semmit.

INGMAR (Woodyhoz) Miért vagy depressziós, Alvy?

SOON-YI Mondd meg doktor Flickernek!

Woody lehorgasztja a fejét, nem válaszol

Valami miatt, amit olvasott.

INGMAR Amit olvasott?

WOODY (még mindig leszegett fejjel) Tágul a világegyetem.

INGMAR Tágul a világegyetem?

WOODY Igen, és miután a világegyetemben minden benne van, ha az tágul, egyszer csak szét fog pukkadni, és akkor mindennek vége lesz.

SOON-YI (kiabál) És ez miért a te dolgod? (Ingmarhoz fordul) Nem csinálja meg a házi feladatait, doktor úr.

WOODY Mi értelme volna?

SOON-YI Mi köze ehhez a világegyetemnek? Itt vagyunk Brooklynban, és Brooklyn nem tágul.

INGMAR Még sok milliárd évig fog tágulni, Alvy. Nekünk pedig addig kell élveznünk az életet, amíg itt vagyunk. Tudod?

WOODY Ja? Jó. (Hirtelen fölugrik, odamegy Livhez, és megcsókolja)

LIV (úgy tesz, mintha undorodna tőle) Ehhh, megcsókolt, fúj, megcsókolt. Tanító úr, megcsókolt.

INGMAR (mintha ő volna a tanító) Ez már másodszor történt ebben a hónapban. Gyere csak ide!

WOODY (odamegy hozzá) Most mit csináljak?

INGMAR Állj ide!

WOODY De mit csináljak?

INGMAR Szégyelld magad!

WOODY Az nem tesz rosszat az ember pszichéjének?

INGMAR (szemrehányóan, lefelé ereszkedő hangszívallyal) Miért nem bírsz magaddal, fiam?

WOODY A kérdő mondatok végére tegyen kérdőjelet, majd meglátja, milyen hasznos.

INGMAR (kilép a tanári szerepből) Na igen. Kérdőjelünk annyi van már, hogy az életünk semmiképpen sem nevezhető haszontalannak.

WOODY Még mindig jobb, mint pontot tenni mindennek a végére. Én a magam részéről szeretném ezt elkerülni, például úgy, hogy vesszőket alkalmazok, és folytatom a gondolatot.

LIV Ja, ezért nem bírja soha abbahagyni a szövegelést. Mondtam, hogy filozófus.

INGMAR Mindegy, mit csinálunk. Kérdőjel, vessző, pont: az utolsó írásjelet más teszi ki a mondatunk végére.

SOON-YI (mintha meg sem érintené a beszélgetés) Ne tegyek föl valami kis zenét? Nem zavarja magukat?

LIV Szerintem nem fog zavarni. Ingmar bármikor ki tud kapcsolni, akkor is, ha a zene éppen be van kapcsolva.

WOODY Fogadjunk, hogy azért helyesel, mert szeretné, ha a feleségem egy kis zenével végre befogná a számat.

LIV Úgy nézek én ki, mint aki meg van örülve? Azért jöttünk, hogy magát hallgassuk.

WOODY (Ingmarra néz) Ő meg azért, hogy csak úgy egyszerűen hallgasson.

SOON-YI (bekapcsol egy lemezjátszót, megszólal az Annie Hallból az It Had to be You) Ez jó lesz?

LIV Á, még mindig témánál vagyunk.

WOODY (Livnek, megint a filmbeli szerep szerint) Csodálatos hangod van.

LIV Borzasztó voltam. Úgy szégyeltem magamat. Nem tudok énekelni. Gyűlött a közönség.

WOODY Ugyan dehogy.

LIV Abbahagyom.

WOODY Azt nem engedem. Remek hangod van.

LIV Tényleg úgy gondold?

WOODY Igen.

LIV Igen?

WOODY Fantasztikus.

LIV Komolyan? Tudod, hogy soha egyetlen énekleckét sem vettem?

WOODY (közel hajol hozzá) Figyelj, figyelj!

LIV Mi van?

WOODY Csókolj meg!

LIV Ne már!

WOODY De, miért ne? Később hazamegyünk hozzád, nem?

LIV De igen.

WOODY Akkor viszont mind a ketten tele lennének feszültséggel. Elvégre még nem csókolóztunk, így aztán nem tudnám, hogy mikor kezdeményezzek, szóval ha most csókolóznánk, akkor gyorsan túl lennének rajta, és elmehetnénk enni valamit. Rendben?

SOON-YI Hányszor kell mondanom, hogy egyetek már?

LIV (nem neki, hanem Woodynak mondja) Oké.

WOODY Ha csökkenne bennünk a feszültség, jobban tudnánk emészteni is.

LIV Rendben.

WOODY Rendben?

LIV Igen.

Csókolóznak, de senki nem törődik velük. Ingmar valahová befelé fordul, Soon-Yi tesz-vesz az asztal körül

WOODY Na, akkor emészthetünk.

Mindannyian nekikezdenek az evésnek. Pár pillanat után azonban Soon-Yi ismét feláll, eltűnik a konyha felé, majd visszatér, a kezében rákokkal. Nem igaziakkal persze, de hátrafelé haladó, az ollójukat mozgató játékokkal, és leteszi őket az ebédlőasztal mellé, a földre

WOODY (fölszál, és hátrálni kezd a rákok elől) Talán ki kéne hívnunk a rendőrséget. 911-es, az a különleges rákosztagszáma.

LIV Oké, rendben. (Óvatosan fölveszi az egyik rákot, a farkánál fogva, majd rádobja Woodyra)

WOODY (szinte siktatva) Ne nekem add, ne! Figyeld, az egyik bemászott a szekrény alá. Éjszaka az ágyunkban fog felbukkanni.

Mind a ketten odamennek a szekrényhez, Woody szorosan hozzátapad Livhez, csókolja, miközben Liv a kezében tart egy rákot, és hisztérikusan nevet

Kimennél innen azzal a szörnyeteggel? Úrjézus!

LIV (a ráknak) Fogd meg!

WOODY Mondd csak neki! Látom, jól beszélés rákul. (Húzza magával Livet a konyha felé) Tudod mit? Beledobjuk a forró vízbe.

LIV Én ugyan nem. Nem tudok egy élőlényt forró vízbe dobni.

WOODY (miközben beszél, kiveszi a kezéből a rákot, és a konyhaajtóból bedobja a konyhába) Add ide, hadd csináljam

- meg én. Egyébként szerinted mit kellene vele csinálnunk? Moziba vinni? Tudod mit? Legközelebb steaket vegyünk, annak legalább nincs lába.**
- SOON-YI *(vissza a vacsorabeli hangulathoz)* Még hogy steaket? Azt olvastam, hogy nemcsak hogy vörös húst nem szabad enni, de a napi 890 kalória az ideális. 890. Tudod, mennyi az?
- WOODY Nem, de milyen íze lehet 890 kalóriának?
- LIV Á, nevetséges az egész, nem szabad vele foglalkozni. Gyerekkoromban, Norvégiában mindenki azt mondta, hogy napi 3 ezer kalória kell az egészséges élethez. Enned kell sok húst is, nemcsak halat, hogy legyen erőd, mondták. Most meg azt mondják, ne egyél, hogy legyen erőd.
- WOODY Ezt ne mesélje majd el az UNESCO-gyerekeknek, vagy kiket pátyolgat a harmadik, negyedik meg az ötödik világban, mert nem fognak kedvet kapni a nyugati civilizációra. Legyél fejlett és gazdag, aztán egyél csak 890 kalóriát! Annyi talán még Szomáliában is összejön nekik. Beteg társadalom ez, kedves Liv, beteg emberekkel. Akkor már inkább a gyors éhhalál. Az legalább nem tart olyan sokáig. Nem jobb, ha az ember csak pár hétig nem eszik, mint ha évtizedekig húzza ezzel a nem évessel? Ráadásul azzal a szándékkal, hogy még tovább éljen.
- SOON-YI Miért olyan nagy baj öregnek lenni? Ázsiában tisztelik az öregeket, azok pedig nem sajnáltatják magukat annyira. Amerika meg a Nyugat igenis tanulhatna a Keletől.
- WOODY Én például folyton tanulok tőled, csak sajnos abban a korban vagyok, amikor már nem jegyzek meg semmit.
- LIV Nem baj, majd a következő életében bölcsebb leszel.
- WOODY A következő életemet én már nem érem meg. Különben is, akivel nem végez kard, éhínség vagy diéta, azt elviszi a dögvész vagy a madárinfluenza, úgyhogy szerintem kár is megborotválni.
- LIV Ehhez képest nem látom borostásnak.
- WOODY Pedig magának szemüveg sem kell a gyönyörű szemére. Na jó, a lényeg az, hogy nem a halállal akartam kibaszni, csak magának akartam tetszeni, amikor mégis megborotvákoztam. Egyébként azt is megírták az újságban, hogy 890 kalóriával hány évig fogunk élni? Mert ha száz-százhusz évig tartanak ilyen silány kosztton, akkor abba biztos hamar belehalok.
- LIV Szóval nem akar százhusz évig élni?
- WOODY Én? Dehogynem. Az életemet adnám azért, hogy olyan sokáig élhessek.
- SOON-YI De ahogy ismerlek, túl sok kalóriát nem vagy hajlandó adni érte.
- WOODY Miért mondod ezt? Igazán nem vagyok elhízva. Az egyik legvonzóbb amerikai színész lehetnék, ha lenne bennem bármi vonzó. Néha szeretek valami rendeset enni, és kész. És nem is csak az ételről van szó. Ha, mondjuk, hetvenéves koromtól százhuszig csak moziban nézhetem a nőket, akkor minek az egész? Annyira azért nem szeretem a filmeket. Főleg a máséit.
- LIV Ingmar szerintem nem annyira a nők hiánya idegesítené, hanem az, hogy még hosszabb ideig kellene várnia a halált.
- INGMAR *(föláll, és az előszoba felé megy, hallgatózik)* Mintha jönne valaki.
- SOON-YI Á, az lehetetlen. Nincs itt senki, a liftet nem hallani, és különben is szólnának előtte a portáról. Egy lélek se jöhet be.
- INGMAR Közeledik.
- LIV Mit hallasz?
- SOON-YI *(odamegy Ingmar mellé, és ő is hallgatózik)* Semmi, semmi. Talán az utcáról jött valamilyen hang.
- INGMAR Hallom a lépteit.
- WOODY *(nem kel föl az asztaltól, unottan, de ő már érti, miről van szó)* De most mondja meg, Ingmar, őszintén: mi keresztneve volna itt neki?
- SOON-YI *(meghökkenve)* Kinek? Nem várunk senkit.
- INGMAR Sosem lehet tudni, mikor jön. Amikor az ember a leginkább várná, felénk se néz, amikor meg nem, hirtelen betoppan.
- WOODY De akkor most éppen azért nem fog jönni, mert maga várja.
- INGMAR Nem vártam, csak hallom közeledni.
- WOODY Az ugyanaz.
- INGMAR Már hogy volna ugyanaz? Ez tény, az meg csak lelkiállapot.
- WOODY Amit maga hall, az nem tény, mert én például nem hallom.
- SOON-YI Én sem.
- WOODY Úgyhogy maradjunk a lelkiállapotnál.
- INGMAR *(visszaül az asztalhoz)* De miért volna olyan nagy baj, ha most megjelenne?
- WOODY Nem volnék boldog. Egyrészt maga vele lenne elfoglalva, és nem velünk, amitől én nagyon csalódott lennék. Aztán tudja, az a nagy felhajtás, mentők, orvosok, ki tudja még kicsodák, a sajtó is biztos. Már előre utálok.
- INGMAR Maga még annál is önzőbb, mint amilyennek látszik. Az én legintimebb szférámba is beavatkozna.
- WOODY Isten ments, félreért, csak én egy aggodalmaskodó típus vagyok, aki fél a sok apró elintéznivalótól. De jó, rendben, nem bánom, ha tényleg jön, ám legyen, vacsora van, szék van, leülhet, ehét, elbeszélgethetünk.
- SOON-YI *(teljesen megzavarodva)* De kiről van szó?
- LIV Szerintem Godot-t várják. Vagy a halált. Mindegy. Nem tesz semmit, nyugodjon meg.
- INGMAR Sokat gondolkodtam azon, hogy lehet-e majd hallani, ha jön.
- WOODY Én meg azon, hogy egyáltalán észreveszem-e, ha már itt lesz. Mert az nyilvánvaló, hogy az ember már jó előre be van rezelve tőle, de ameddig be van rezelve, nincs itt. Csak amikor már nem vagyunk berezelve, akkor jelenik meg.
- INGMAR Nem értek egyet magával. Az érkezés sosem észrevétlen. Legföljebb mi vagyunk érzéketlenek. A mi érzékszerveink alkalmatlanok arra, hogy fölfigyeljünk a jövőre. Hacsak az ember nem készíti fel magát a pillanatra. Ezért kell folyton készülni a pillanatra. Hogy ő jön, mi meg távozzunk. Higgye el, a fülem romlik, viszont ezeket a lépéseket ma jobban hallja, mint bármikor.
- WOODY Tetszettek volna másképp megteremteni minket, és akkor nem kellene ilyen kétségbeesetten hegyeznünk a fülünket!
- INGMAR Megint nincs igaza. Bennünk van a lehetőség, és bennünk van a korlát. Minden tőlünk függ. Csak vizsgálnunk kell magunkat, a környezetünket, a világot, szisztematikusan föl kell készítenünk a testünket és a lelkünket, és egyszer csak képesek leszünk arra, hogy megtegyük a végső fölfedezést. Hogy halljunk, hogy lássunk, hogy értünk.
- WOODY Bravó. Mire sikerül végre fölfedeznünk a lényegét, éppen meg fogunk halni. Jól össze van ez hozva. Aztán kinek mondjuk el, amit megtudtunk?
- SOON-YI *(Livhez)* Ezek tényleg a halálról diskurálnak.
- LIV Evés közben.
- INGMAR Tudja, amikor legutóbb beszélgettem vele, érzékeltette, hogy hamarosan meglátogat.
- SOON-YI *(aggodalmasan)* Rosszul érzi magát, Ingmar? Nem akar esetleg lefeküdni?
- WOODY Legközelebb hívjon fel engem telefonon, én is bármikor szívesen elbeszélgetek magával, sőt el is keserítem, ha nagyon akarja. Ellenben sose fogok váratlanul rákiabál-

ni magára, hogy huhh, itt vagyok! Ne haragudjon, most komolyan, de nem egészen értem, hogy mi a fenének társalog vele. Nem kell az ilyennel szóba állni. Én ezt saját magammal intézem el, és így legalább nem kell hallgatóznom az ajtó előtt, hogy jön-e már. Felesleges izgalom. Ráadásul ha nem hallom jól, képes vagyok azt feltételezni, hogy rohamosan romlik a hallásom, és hamarosan meg fogok süketülni. Érti, ugye? Ha jön, akkor végem, ha meg nem jön, akkor azt hiszem, hogy süket vagyok, és mindjárt végem lesz. Egyik rosszabb, mint a másik, bár még nem döntöttem el, hogy melyik az a másik, amelyik jobb.

INGMAR De miért gondolja, hogy jobb volna az embernek magában elintéznie a dolgot?

WOODY Nem mondtam, hogy jobb, csak kényelmesebb. Elvégre egy kis önkínzásra mindig kéznél vagyok. Na mindegy. Meséljen. Gyózzon meg a saját módszerének helyességéről. Mit beszélgetett vele legutóbb?

INGMAR Á, semmi különöset. Tudja, a szokásos közhelyes társasági szöveg. Ahogy maguk, amerikaiak mondják, *small talk*.

WOODY Tényleg? Ne vicceljen! Látja, ezt el sem tudtam volna képzelni. De mégis, mit? Például hogy hogy van? Ilyesmit?

INGMAR Igen. Mondjuk, hogy milyen jól nézek ki a koromhoz képest.

SOON-YI (*lelkesen bólogat*) Ez így is van.

INGMAR Nyugodtan letagadhatnék egy tízest.

SOON-YI Minimum.

INGMAR Vagy még többet.

WOODY Nem kérdezett vissza tőle?

INGMAR Mire gondol?

WOODY Mondjuk arra, hogy bárki előtt letagadhatnék egy tízest, tisztelt uram, de hogy tagadhatom le éppen ön előtt?

INGMAR Ravasz. De bevallom, nem ravaszkodtam, hiszen ezzel a paradoxonnal nélkülem is nyilván tisztában van. Úgyhogy nem, nem kérdeztem vissza. Nem nézhetem teljesen hülyének.

WOODY Miért ne? Ebben a szituációban magának már az se árt.

INGMAR Lehet, de ugyanebből a meggondolásból nem ártott az se, hogy nem kérdeztem vissza.

WOODY Nyert. Egyébként milyen nyelven beszéltek?

INGMAR Jé, ez föl sem vetődött bennem. Azt hiszem, svédül. Igen, most, hogy kérdezi, svédül.

WOODY Tegeződtek? Mert tudom, hogy a németben van ilyen. Svédben is?

INGMAR Hogyne. Manapság már csak tegeződés van. Magázás a régi regényekben. Mindenesetre kifejezetten baráti jellegű beszélgetés volt, bár valószínűleg nem ez a legjobb kifejezés rá.

WOODY Az ő részéről bizonyára baráti, mondhatnám, bensőséges a viszony, de a maga részéről ez azért kis túlzás, nem?

INGMAR Nem gondolkodtam azon, hogy milyen viszonyban vagyunk, csak egyszerűen tegeződtünk, és kész. Ez jött a szánkra. Megkérdezte például, hogy rágyújtok-e. Így: rágyújtasz? Szóval, igen, tegezett.

LIV De Ingmar. Évtizedek óta nem dohányzol.

WOODY És mit válaszolt? Hogy kösz, leszoktam? Mellesleg kíváncsi lettem volna, hogy ő mit szív. Vajon melyik fajta az igazán halálos?

SOON-YI (*megrökönyödve*) Nem is ismered a cigarettákat. Soha életedben nem dohányoztál.

WOODY Na és? Ha volna értelme, még rászokhatnék.

LIV (*Soon-Yi-nek*) Csak hülyéskednek, ne vegye komolyan.

INGMAR Aztán megkérdezte, hogy min dolgozom, de ezen kicsit összevesztünk, mert nem szeretem, ha erről fagatnak.

WOODY Nem értem. Hogy jön ehhez? Nagyon tapintatlan kérdés. A magánélet szentségének durva megsértése. Mi köze hozzá, hogy maga éppen min dolgozik, amikor épp azért jön, hogy maga hagyja abba az egészet? Nem mindegy neki, hogy maga éppen mit nem tud majd befejezni?

INGMAR Már hogy volna mindegy? Már ne haragudjék, de most én nem értem magát. Képzelve, ha, mondjuk, a 9. szimfóniát komponálnám.

WOODY Még szerencse, hogy már kész van. De ha nem volna kész, akkor is mi ez a szentimentalizmus? Neki aztán igazán nem oszt, nem szoroz, hogy kilencedik vagy tizedik. Az is meghal. Magával együtt.

INGMAR Hacsak valaki be nem fejezi a félbemaradt művet.

WOODY Szeretné, ha egy ilyen valaki megpróbálná foltámasztani, mi? Tudja, mit? Az enyémhez, ha más irányú kötelezettségeim miatt kénytelen leszek félbehagyni, ne nyúljon senki, ezt megmondom előre.

SOON-YI De drágám, miért izgatod magad ilyesmivel?

INGMAR Én is valami ilyesmit mondtam neki, mire ő azzal folytatta, hogy semmi köze az egészhez, alkotói szabadság van, csak udvariasságból érdeklődött.

WOODY Hát ez jó. Azt azért nem gondoltam volna, hogy még udvariaskodik is. A mai világban csak annyit szokás visszakérdezni, hogy: közöd? Érti? Közöd? Ha már egyszer úgyis tegeződtek.

INGMAR Jó, nem ezekkel a szavakkal, de mondom magának, abszolút köznapi társalgás folyt köztünk.

WOODY Látja, ez az, amit nem szeretek. A teljesen öncélú udvariaskodást. Most mit kell itt cizellálni, finoman becsomagolni, áztatni és álcázni, amikor maga is tudja, meg ő is, hogy mi a bánatos francért jött. Magáért. És akkor még képes volt maga előtt eljátszani az úriembert? Már bocsánat, ez nekem kifejezetten érthetetlen. Undorító. Az ilyen figurákkal én eleve nem nagyon szoktam szóba állni, illetve ha kiderül, hogy ilyenek, én bizony lelépek.

INGMAR Egyetértek, de mint tudja, nem vagyunk, vagy legalábbis én nem voltam abban a helyzetben, hogy távozzam. Nagyon nehezen szedtem például a levegőt. Ha jól emlékszem, nagyjából magatehetetlenül feküdtem a földön.

LIV (*döbbenten*) Nem is mondtad, Ingmar. Mikor voltál ilyen rosszul?

WOODY Jó, rendben, de nekem akkor se tetszik ez a megjátszós udvariaskodás. Pofátlanság a részéről, hogy udvariasan érdeklődik magánál, hogy van a kedves egészsége, min dolgozol, vaze, meg ilyesmi. Menjen a fenébe az ilyen!

INGMAR Egyetértek, de most akkor mondja meg: jobb volna, ha mindjárt üvöltözne is? Vagy azonnal menetparancsot adna?

WOODY Oké, nem venném túl jó néven, ha mindjárt halálra ijesztene. Bár... legalább gyorsan túlesnénk rajta. Na mindegy, ha már olyan udvarias volt magával, és olyan köznapi dolgokról beszéltek, akkor honnan tudja egyáltalán, hogy ő volt az, és nem a sarki hentes?

INGMAR A sarki hentes sose kérdezte, hogy min dolgozom, legföljebb azt, hogy éppen melyik gyönyörű színésznővel.

LIV Látod, Ingmar, még az életben nem mesélted el nekem, hogy a hentes érdeklődött utánam.

INGMAR Nagyon jól tudod, Liv, hogy ötven éve nem járok henteshez. Vagy hatvan.

WOODY Már bocsánat. Hogy nem a hentesel, ezt még értem, de honnan tudta mégis, hogy akkor kivel áll szemben?

INGMAR Az ember ezt megérzi. Nem lehet nem tudni.

WOODY Én sose tudom. Nagyon rossz emberismerő vagyok.

INGMAR De hát éppen az a lényeg, hogy nem ember. Úgy néz ki, mégsem az.

WOODY Most azt hiszi, hogy ezzel megkönnyítette a dolgomat? Én annyira rossz emberismerő vagyok, hogy minden emberben és helyzetben őt sejtem. Mindenkinben. A legfantasztikusabb nőben például. Ha szeretkezünk, az jár a fejemben, hogy meg fogok halni. A karjaiban. Magához szorít az a gyönyörű lány, és én meghalok. Amilyen pechem van. Vagy amilyen szerencsém. Ezt még nem döntöttem el.

INGMAR Akkor ezek szerint nemcsak rossz emberismerő, de eddig legalábbis rossz halálismerő is volt.

LIV Nagyon szép halál lenne, Woody, gondoljon csak bele. A nő nem nagyon örülne neki, de maga elképzelni se tudna szebbet.

WOODY Stimmel, de amikor éppen a világ tetejére akarok eljutni egy nővel, miért a világ vége jut mégis az eszembe? Az ember feljut a csúcra, de nem azért, hogy ott vége legyen. Szépen le lehet jönni. Vagy legalábbis el lehet szunyókálni. A módszeres önpusztítók elszívhatnak egy cigarettát. Miért jut nekem eszembe mindjárt a vég?

SOON-YI Mert hülye vagy. És nem is hiszem, hogy erre gondolsz közben. A halálra? Ugye, nem?

INGMAR Nem tudom, melyik a jobb: folyton rá gondolni vagy néha beszélgetni vele. Szóval visszatérve a kérdésére: föl sem vetődik, hogy összetéveszthetem valakivel. Ő az, és kész.

WOODY Jó magának, Ingmar. Néhányszor találkozok vele, elbeszélgetnek, aztán minden megy tovább a maga útján, ki tudja meddig. Ellenben velem folyton itt van. Érti? És hiába próbálok elbújni előle a világ legordasabb vagy legszűkebb pinájába, egyszerűen nem megy. Minden alkalommal kis híján megdöglöm.

SOON-YI Csak elalszol. Az azért nem ugyanaz.

INGMAR Akkor maga, Woody, soha nem is figyel arra, hogy jön-e vagy sem, engem viszont az foglalkoztat, hogy nincs itt, ellenben bármikor betoppánhat. Az én lelkem – valószínűleg nem véletlenül – olyan, mint a skandináv design. Minden pontos, mértani, ki van számítva, be van mérve, arányosan kapcsolódik egymáshoz, és ebbe a rendbe nem fér bele, hogy ő minden külön értesítés helyett megszólaljon, egy váratlan pillanatban belépjen az én rendembe, az én terembe, az én időmbe. Nekem tudnom kell, hogy mikor jön, ezért állandóan azt lesem, hogy megjelenik-e már. Számítok rá, keresem, bemérem, fölkészítem rá a szemem, a fülem, előkészítem neki a terepet.

WOODY Amíg itt van nálunk, ne féljen, nem fog megjelenni. Nyugodtan beszélgethetünk négyesben, biztos nem fog beleszólni.

INGMAR Szerintem pedig itt van valahol. Hallom. Vagy úgy érzem, mintha hallanám.

LIV Igyál valamit, Ingmar. Jót fog tenni.

INGMAR *(az előbbi jelenetből mindenkit kizökentve iszik, aztán feltűnően megborzong)* Amennyire vissza tudok emlékezni, egész életemben fáztam.

SOON-YI Fázik, Ingmar? Azonnal leállítom a légkondit.

WOODY Hozzak valami meleg házikabátot?

INGMAR De valószínűleg szerettem fázni. Ad valamilyen biztonságérzetet. Az ember, ha fázik, mindig tudatában van annak, hogy él. Egy pillanatra sem felejt el.

SOON-YI Pedig nem állítottam be túl hidegre. 20 fok. Mármint Celsius. Az normális, nem? Vagy legyen, mondjuk, 23–24?

LIV Szerintem nyugodtan hagyhatja úgy, ahogy van.

WOODY Ha én most behozok egy meleg házikabátot, akkor hamarosan melege lesz, és elbóbiskol. Érdekem-e, hogy maga itt a lakásban elbóbiskoljon, amikor soha nem találkozottunk még, és valószínűleg soha többé nem fogunk?

INGMAR Csak azt akartam mondani, hogy fázós vagyok, magát, Woody, pedig folyton kirázza a hideg. Én mindig szerettem fázni, maga ellenben rosszul érzi magát a bőrében, akár meleg van, akár hideg.

WOODY Ezért csinálók folyton komédiákat, maga meg ezért vág bele bátran a tragédiákba.

INGMAR Így is lehet mondani, de nem ezért jöttem, hogy ebben egyetértsünk, vagy ezen vitatkozzunk.

SOON-YI Egyen egy kis forró levest, Ingmar! Forró is, erős is, föl fogja magát melegíteni. Ugyan már kihűlt egy kicsit, de egy pillanat alatt fölmelegítem.

INGMAR El akarom szeretni a feleségét, Woody.

SOON-YI *(vicces bóknak veszi)* De hiszen még meg sem kös-tolta a levesemet.

WOODY Itt én csinálom a komédiákat. Ne essék tévedés.

INGMAR Komolyan beszélék.

WOODY Igyekszem felfogni, amit mond.

LIV Miről beszélsz, Ingmar?

INGMAR Miért kérdezed? Azt hitted, azért jövök el veled ide, hogy magasröptű beszélgetést folytassunk Woodyval a filmművészetéről? Ő is csinálja a filmjeit, én is, megnézzük a másikét, tetszik is, rendben van. Mit lehet erről beszélni?

WOODY Egyetértek.

LIV Hát akkor miért jöttünk?

INGMAR Ezt nemigen tudtam eddig: te hoztál. De most rájöttem, hogy el akarom magammal vinni Soon-Yit.

SOON-YI Ó, nagyon kedves magától, de én nemcsak nagyon fázós vagyok, hanem még kifejezetten utálok is fázni.

INGMAR Nagyon jó és megbízható a fűtés Farón.

SOON-YI Megnyugtat, kedves Ingmar. Tetszik, ahogy bókol, de igazán nem szolgáltam rá.

WOODY Nem tudom, mi van ebben a lányban, a kívülállóként szerintem semmi, de engem is magával ragad. Pedig tényleg amúgy igazán semmi magával ragadót nem lehet látni benne. Nem szép, nem üvölt belőle a fiatalság, nem különösebben egzotikus, minden olyan normális rajta. Talán ezért? Lehet, Ingmar, hogy mi nem találkoztunk soha normális nővel, és hiányérzetünk van?

LIV Már bocsánatot kérek, de ez kicsit erős, ráadásul nem is olyan vicces, mint amelyet magától megszoktam.

INGMAR Nem gondolkoztam ezen. *(Föláll, sétál, gondolkodva magyarul)* **Nekem csak intuícióim vannak, és soha nem vitatkozom az intuícióimmal. Az intuícióm dönt mindig, még akkor is, ha néha azt mondom magamban, hogy ennek nem lesz jó vége, ez a legnagyobb bajba sodorhat. Az intuíció sötét mélységekből tör fel, meg kell próbálni a nyomába szegődni, egészen addig a pontig, ahol az intuíció gerelye földet ér, ahol már nem tölti be a funkcióját.**

SOON-YI És ha szabad kérdezmem, honnan jött az az intuíciója, hogy engem magával vigyen? Miért éppen engem?

INGMAR Talán onnan, hogy Woody nálam is kétségbeesettebben fél a haláltól, mégis tud rohogni rajta. Most, hogy már olyan közel vagyok a halálhoz...

WOODY *(hangsúlyosan vág közbe)* ...mint még soha...

INGMAR Látják, ez az. Én reálisan és ezért lényegében tragikusan fogom föl, hogy már olyan közel vagyok hozzá, Woody meg azt mondja, hogy mint még soha, ami viszont nevetségessé teszi az én panaszomat. Ő is reálisan közelít hozzá, de kifogatja, és ezzel elhessenti jó messzire. Nem akarja látni. Szívesen élnék együtt ilyen emberrel, Woodyval azonban ezt mégsem tehetem. De hátha az is tud nekem segíteni, aki vele él. Egy normális asszony, aki segít nekem kiröhögni a halált.

WOODY Engem esetleg nem kellene erről megkérdeznie?

SOON-YI Ugyan már! Ingmar csak azt akarja nekünk megmutatni, hogy neki is fantasztikus humora van.

WOODY Én megértem Ingmart. Nekem is mindig más kellett, meg a másé, közben pedig szerettem volna megtartani mindazt, ami és aki az enyém volt.

LIV Ó, persze, ismerem ezt a szöveget. Még szegény Fellinit kellett volna meghívni erre a vacsorára.

WOODY Lehet, hogy Ingmar az előbb éppen őt hallotta jönni. Lehet, hogy a következő filmjéből.

INGMAR (*mintha felolvasást tartana*) A filmjeim szereplői pontosan olyanok, mint én magam, azaz ösztönök mozgatta állatok, és legjobb esetben csak olyankor gondolkodnak, amikor beszélnek.

WOODY Na tessék. Most akkor hirtelen azt akarja elhitetni velünk, hogy maga egy ösztönlény, különösebb intellektus nélkül. Én leesett állal bámulom a filmjeit, letaglózna, összezúzna a szellemi erejünkkel, és erre most azzal magyarázza a feleségem elcsábítására tett halvány kísérletét, hogy ja kérem, ez az ösztön. Na nem!

INGMAR Filmjeimben az intellektuális kapacitás viszonylag csekély. A testé a főszerep, kis epizodista benne a lélek.

WOODY Ahogy viszont az évek múlásával szép lassan megy össze a főszereplő, előtérbe tolakodik az epizodista. Vagy mégsem? Ne zavarjon össze!

SOON-YI Ha nem vacsorázunk, akkor még kisebb lesz az a test.

INGMAR Próbálja meg velem, Soon-Yi! Maga talán tudja, hogy kell bánni egy ilyen emberrel, mint én. Nincs sok hátra, ne izguljon.

LIV (*kezd dühös lenni*) Hogy kell bánni, hogy kell bánni! Mindig csak magatokra gondoltok, azt hiszitek, hogy csak ti haltok meg, vagy ha mégsem, a ti halálotok tragikusabb, mint a többieké. Minden létező embert fölhasználtok arra, hogy ti, ha lehet, mégiscsak maradjatok valahogy életben, ha pedig ez mégsem lehetséges, akkor észre se vegyétek, hogy meghaltok. Szánalmas, Ingmar, szánalmas.

INGMAR (*nem Livnek, hanem a többieknek mondja*) A barát-nőimmal könnyebb dolgom van. Az intuíció előtt nincsenek akadályok, az érzések leplezetlenül érvényesülnek, a presztízs nem akadály. A konfliktusok, ha előfordulnak, nem rendítik meg a bizalmat, nem fertőződnek el. Közös osztályrészünk minden elképzelhető helyzet és fordulat: szenvedély, gyengédség, elragadtatás, szeszélyesség, hűtlenség, harag, komikum, csömör, szerelem, hazugságok, öröm, szülések, villámcsapás, holdfény, bútorok, konyhafelszerelés, féltékenységek, nagy ágyak, keskeny ágyak, házasságtörések, félrelépések, jóhiszeműség – jön még több is –, könnyek, erotika, puszta erotika, katasztrófák, diadalok, unalmak, gorombaságok, verekedés, szorongás, sóvárgás, petesejtek, spermiumok, vérzések, szakítások, bugyik – jön még több is, de jobb befejezni, mielőtt a sínek véget érnek –, impotencia, kéjtelenség, iszony, a Halál közelsége, a Halál, sötét éjszakák, álmatlan éjszakák, fehér éjszakák, a zene, a reggelik, a mellek, az ajkak, a képek, fordulj a kamera felé, és nézz a kezemre, idete szem a könyv jobb oldalára, bőr, kutyák, rítusok, a kacsa-sült, a rántott hal, az elrontott osztriga, álnokság és csalás, nemi erőszak, szép ruhák, ékszeresek, érintések, csókok, vállak, csipők, idegen fény, utcák, városok, riválisok, csábítók, hajszál a fésűben, hosszú levelek, magyarázatok, a sok nevetés, az öregedés, görcsök, a szemüveg, a kezek, a kezek – most vége az áriának –, az árnyak, a szelidség, segíték neked, a partvonal, a tenger – és most csend van. Apám repedt üvegű, öreg aranyórája ketyeg állványán az íróasztalon, hét perc múlva éjfél.

Néhány pillanatig senki nem szólal meg, valahonnan a szoba mélyéről felerősödik egy óra ketyegése

WOODY Én mindent értek, de ha Soon-Yi elmegy, velem mi lesz?

SOON-YI Nyugodj meg, ez csak játék.

WOODY Minden játék végre megy. Mi lesz velem?

LIV Mielőtt felizgatná magát, inkább elmegyünk. Úgy látszik, Ingmar ma nem egy szokványos vacsorát akar elkölteni. (*Főáll, odamegy Ingmarhoz, karon fogja*) Mehetünk?

INGMAR (*Woodynak*) Ha megfigyeled Liv arcát, észreveszed, hogy egyre nagyobb lesz. Varázslatos, ahogyan az ajka egyre duzzad, a szeme sötétedik, egész lénye átalakul valamiféle gerjedelemben.

WOODY Ha jól értem, cserébe Livet ajánlja nekem. Imádom, nem kétséges, de miért vagy-vagy? Is-is nem lehetne inkább?

LIV Valóban jobb lesz, ha megyünk.

SOON-YI Ugyan már! Üljenek vissza. Most én mondom, hogy csak színház az egész. Vagy film. Engem el akar vinni Faröre, magát elcserélné, hülyéskedés, semmi más, mi meg, ahelyett hogy élveznénk ezt a játékot, kétségbe vagyunk esve.

LIV De Ingmar nem ilyen szokott lenni.

SOON-YI Úgy látszik, Woodyval ketten ilyen hatással vannak egymásra.

INGMAR (*mesélő stílusban*) Ha valaki egy pap otthonában születik és nevelkedik, korán alkalma nyílik arra, hogy bepillantson élet és halál kulisszái mögé. Apa temet, apa esket, apa keresztel, apa prédikál. Korán ismeretséget köt az ember ilyenkor az ördöggel, és gyerek módra természetesen konkrét alakba öltözteti. A fivérem egyik karácsonyra kapott egy vetítógépet az egyik nagynénénktől, de őt egyáltalán nem érdekelte a mozi. Szerencsére nekem is, neki is volt egy csomó ólomkatonája, és másnap a hadseregem feléért elcseréltem vele a vetítőt. Ezután minden háborút elvesztettem, de volt egy vetítóm. Egészen egyszerű fémdoboz volt, elég nagy, fekete, kezdetleges lencserendszerrel ellátva, borszeszlámpával, a tetején amolyan kürtőféle, és ebből a kürtőből állandóan egy kis füst szállt föl. Ezt a készüléket úgynevezett végtelen filmek vetítésére szánták. Két-három méternyi volt egy ilyen filmszalag, de átlátszó színes képek sorát is végig lehetett húzni a lencsék között, olyan ismert német meséket, mint a *Piroska és a farkas*, meg a *Hóféherke és a hét törpe*. A legelső filmem a *Holle anyó* volt: homályos barna színű. Egy népviseletbe öltözött lányt lehetett rajta látni, amint egy mezőn alszik, majd fölébred, táncra perdül, és eltűnik a kép jobb sarkán. Ez a jelenet ismétlődött addig, amíg csak forgatta az ember a fogantyút. Később megtudtam, hogy vásárolni is lehet filmeket, és nemsokára arra is rájöttem, ezeket össze lehet ragasztani. Sikerült a filmdarabkákat úgy összeragasztgatnom, hogy kis történetek kerekedtek ki belőlük, amelyeket fennhangon meséltem, miközben forgattam a fogantyút. Olyan orsókat szerkesztettem, amelyekre ötven-hetven méter filmszalagot is föl lehetett tekercselni. Egy napon villamosítottam a mozit, mert szerettem egy izzót, rögzítettem egy fémkaron, és így tisztább, fényesebb képet kaptam, mint az addigi borszeszlámpával. Nemsokára vásároltam egy fényképezőgépet is, és filmeket csináltam fényképekből.

SOON-YI Na ugye. Még jó, hogy nem mentek el. Én még ezt a szép történetet nem is hallottam.

WOODY Mert nem olvasol eleget, pedig a kezembe adok minden izgalmas könyvet.

SOON-YI Ahogy te a kezembe nyomod a könyveidet, mindjárt meg is félemlítéd velük az embert.

WOODY Erre gondolsz? (*Levesz két könyvet a polcra, és Livnek nyújtja. Megint filmszerepet játszik*) Magának adom ezt a két könyvet. Azt hiszem, el kéne olvasnia.

LIV *(mint Annie)* Ez... elég súlyosnak látszik.
WOODY Mert, tudja, elég sokat foglalkozom a halállal. Nagy téma. Leköt.
LIV Igen?
WOODY Nagyon pesszimista az életszemléletem. Ezt tudnia kell, mielőtt járni kezdünk. Úgy gondolom, hogy az élet két részre van osztva: a borzasztóra és a nyomorúságosra.
LIV Hát.
WOODY Ez a két kategória létezik.
LIV Ööö...
WOODY Tudja, a borzasztóba olyasmik tartoznak, mint, mondjuk, a halálos betegségek...
LIV Iigen.
WOODY Vagy a vakok, nyomorékok...
LIV Aha.
WOODY Nem is tudom, hogy képesek végigélni az életüket. Ez számomra hihetetlen.
LIV Khm.
WOODY A nyomorúságosba pedig az összes többi tartozik. Ez minden. Tehát amikor éli az életét, hálás lehet, ha az nyomorúságos, mert ez azt jelenti, hogy maga nagyon szerencsés... ööö, hogy...

Liv nevet

...nyomorult szerencsétlen lehet. Én egyébként depressziós voltam... analízisbe jártam, öngyilkosságra is hajlamos voltam, sőt az a helyzet, hogy meg is öltem volna magam, ha nem egy doktriner freudianus a pszichiáterem, aki ha öngyilkos leszek, még kifizetette volna velem az elmaradt rendelések díját.

LIV Pszichiáterhez jár?
WOODY Á, csak tizenöt éve. De megfogadtam, hogy maximum még egy évet kap tőlem, aztán megyek Lourdes-ba, zarándoknak, csodáért.
SOON-YI Mi lenne, ha itthon várnád a csodát? Ha nagyon akar, úgylis megtalál.
WOODY Azért, mert neked nincs szükséged se csodára, se pszichiáterre, még nem kell lenézned másokat. *(Odafordul Livhez)* Na, hogy ment az első ülés? Vagy fekvés?
LIV Hát, elég furá volt. De nagyon helyes a nő.
WOODY Igen?
LIV Nem kellett lefeküdnöm a kanapéra, hagyta, hogy üljek. Meséltem neki a családomról, aztán a férfiakkal kapcsolatos érzelmeimről meg a bátyámmal való viszonyomról.
WOODY Aha.
LIV Említette ezt a... péniszirigységet... Hallottál már róla?
WOODY Én? Egyike vagyok azon kevés férfinak, aki ettől szenved, tudod?
LIV Ja.
WOODY Folytasd, érdekel.
LIV És aztán azt mondta, hogy bűntudatom van a házassággal kapcsolatos ösztöneim meg... meg a gyerekek miatt.
WOODY Aha.
LIV Erre eszembe jutott, hogy amikor gyerek voltam, véletlenül láttam a szüleimet szeretkezni.
WOODY És ez mind a legelső órán történt? Elképesztő. Én már tizenöt éve járok, és még a közelébe se jutottam ennek.
LIV Aztán elmeséltem neki az álmomat, és sírtam.
WOODY Sírtál a pszichiátered előtt? Én még soha. Fantasztikus.
LIV Igen.
WOODY Én csak nyüszíték. Ülök és nyüszíték.
INGMAR *(egy gyóntatófülkének is nézhető bútor darab elé térdel)* Olyan őszintén szeretnék gyónni neked, ahogy csak képesek vagyok, de a szívem üres.

Woody a bútor darab mögé lép, mintha ő volna a pap vagy a Halál, de egyelőre nem válaszol

Az üresség tükör, amely az arcom felé van fordítva. Látom benne magamat, és ez félelemmel és undorral tölt el.

Woody nem válaszol

Közömbös voltam embertársaim iránt, és elszigetelődtem tőlük. Fantomvilágban élek, álmaimba és képzeletembe börtönözve.

WOODY Mégsem akarsz meghalni.

INGMAR De igen.

WOODY Akkor mire vársz?

INGMAR Tudást akarok.

WOODY Bizonyosságot?

INGMAR Nevezd, aminek akarod. Annyira elképzelhetetlen, hogy az érzékeinkkel felfogjuk Istent? Miért rejtőzködik félig kimondott ígéreték és sosem látott csodák homályában?

Woody nem válaszol

Hogyan higgyünk azokban, akik hisznek, amikor saját magunkban sem hiszünk? Mi történik közülünk azokkal, akik hinni akarnak, de nem képesek rá? És mi lesz azokkal, akik se nem akarnak, se nem képesek hinni?

Teljes csend

Miért nem tudom megölni magamban Istent? Miért élt tovább bennem ilyen fájdalmasan és megalázón, miközben átkozom, és ki akarom tépni a szívemből? Miért olyan letaglózóan valóságos, hogy nem tudom lerázni magamról? Hallasz?

WOODY Igen, hallak.

INGMAR Tudást akarok, nem hitet, nem feltételezéseket, hanem tudást. Azt akarom, hogy Isten nyújtsa ki a kezét felém, fedje fel magát, és beszéljen hozzám.

WOODY De ő csendben marad.

INGMAR A sötétben is hívom, de ott sincs.

WOODY Talán mert senki nincs ott.

INGMAR Akkor az élet felháborító borzalom. Senki nem élhet úgy a halál árnyékában, hogy tudja: utána csak a semmi következik.

WOODY A legtöbb ember nem gondolkozik sem a halálról, sem az élet értelmetlenségéről.

INGMAR De egy nap eljutnak életük végső pillanatához, és szembe kell nézniük a sötétséggel.

WOODY Amikor az a nap eljön...

INGMAR Félelmünkben gyártunk egy képet, és elnevezzük Istennek.

WOODY Félsz.

INGMAR A halál meglátogatott ma reggel. Sakkozunk egymással. És ez haladékat ad nekem arra, hogy elintézzek egy sürgős dolgot.

WOODY Milyen dolgot?

INGMAR Az életem értelmetlen hajsza volt. Vándorlás, sok beszéd, jelentés nélkül. Nem érzek keserűséget, és nem teszek magamnak szemrehányást, mert a legtöbb ember élete ugyanilyen. De a halálbüntetés alóli felfüggesztésem arra használom, hogy véghezvigyek egy jelentős tettet.

WOODY Ezért játszol sakkot a Halállal?

INGMAR Jó ellenfél, de eddig embertől még nem kaptam ki.

WOODY Hogyan fogod legyőzni a Halált a te játékodban?

INGMAR A bátya és a huszár kombinációját alkalmazom, amelyet még nem ismer. A következő lépésben megroppantom az egyik szárnyát.

WOODY Emlékezni fogok rá. (Egy pillanatra előbújik a gyóntatófülle homályából, és megmutatja fehérre festett arcát)

INGMAR (megdöbben) Ó, rászédte! De még találkozunk, és ki fogok találni valamit.

WOODY Igen, találkozunk, és folytatjuk a játékot.

INGMAR (föláll, és mintha mi sem történt volna, odaszól Soon-Yinek) Jöjjön, kedvesem, menjünk! Fáradt vagyok.

WOODY (kilép a gyóntatófülle mögül, már nem fehér arccal, Livnek) Ha leegyszerűsítjük ezt a mai estét arra, hogy le akarják ütni a kezemről a feleségemet, akkor nem is sült el olyan rosszul. Legalább történni valami. Mindjárt sokkal jobban érezzük magunkat, nem? Gondolja meg, Liv, ez maga az élet. Összebeszélhetünk mindenféle szörnyűséget a halálról, de az élet diktál. Ingmar szeretne Soon-Yivel élni. Vagy legalábbis az életosztóne azt súgja neki, hogy meg kéne vele próbálnia. Én meg azonnal kétségbeesem, mert az a kis biztonság, amit az elmúlt években fölépítettem magamnak, vagy amit Soon-Yi épített körém, összeomlik. Nem halálról van itt szó, hanem arról, hogy kivel fekszem le ma este. Ilyen egyszerű.

SOON-YI Bocsnát, de nekem nagyon melegem lett, mégis lejjebb veszem a légkondit. Nem kellene folytatnunk a vacsorát?

INGMAR Várunk még valakit? Mintha léptekeket hallanék.

SOON-YI (fölkel az asztaltól, és kimegy) Most már tényleg megnézem, nincs-e a folyosón valaki. Egy pillanat.

WOODY Ne menj el, légy szíves! (Kiabál) Figyelsz rám? Ne hagyj itt!

Függöny

MÁSODIK RÉSZ

Elegáns, de szikár, puritán házbelső látunk, a kertre nyíló teraszajtón át kilátunk a mogorva, felhős égre. A háttérből a szél és a tenger moraja is be-behallatszik. Háttal a nézőknek valaki egy hintaszékben ül, és egy olvasólámpa mellett valószínűleg olvas. A szoba közepén nagy asztal, megterítve. Megszólal a kapucsengő. A hintaszékben ülő férfi nem mozdul, viszont megjelenik a szobában Soon-Yi, aki átmege a színen, majd eltűnik az előszobában. Kívülről hangok, aztán belép Woody és Liv, egymást átkarolva, mintha egy pár volnának

WOODY Hello! (Kivár, de nem kap választ. Hangozban folytatja) Hi! (Mondja amerikai köszöntéssel, majd visszafordul Soon-Yi felé) Nincs itt?

SOON-YI Dehogynem. Ott ül a hintaszékben. (Odaszól) Ingmar!

WOODY (odamege a székhöz) Jó napot, Ingmar, rég láttam.

INGMAR (még mindig nem mozdul) Azt hittem, valami viccesebbet mond.

WOODY Hát, ha valakinek ezen a szigeten eszébe jut valami vicc, az valószínűleg már orvosi eset.

INGMAR Akkor mind a ketten igazán viccesek lehetünk, mert szerintem mind a ketten orvosi eset vagyunk. Ez a minimum, alább nem is adnám. Legalább ennyit elértünk az életben.

LIV Ennyire súlyos volna a helyzet, Woody? Még hogy orvosi eset! Ne mondjon már ilyet! Egész délelőtt remekül érezte magát. Az arcát szép pirosra csípte a szél, életében nem látszott még ilyen kicsattanóan egészségesnek, soha ilyen tiszta levegőt nem szívott, mit akar még? Ez volna olyan letaglózóan szomorú? Ingmarról tudom, hogy csak megszokásból panaszkodik. Pardon, mielőtt kijavítana, bölcs. Lehet, hogy maga is?

WOODY Valóban szuperül vagyok ezen az idegen bolygón, de szeretnék a Marsról mielőbb visszatérni a Földre. Ez nekem túl tökéletes. Nem tudja, mikor indul a következő úrhajó?

LIV Akkor van egy rossz hírem magának, mielőtt rohanna jegyet venni. Ez a sziget itt tovább fog megmaradni, mint az a New Yorknak vagy minek nevezett hely.

WOODY Lehet, hogy tovább fog megmaradni, csak nem lesznek már itt emberek, akik tanúsíthatnák, mert addigra mind emigrálni fognak New Yorkba, hogy önként és dalolva feláldozzák magukat a posztmodern civilizáció oltárán, és benzingőzmergezésben, valamint a civilizáció által okozott változatos elnevezésű rákokban elhaláloznak.

SOON-YI Tényleg fantasztikus itt a levegő, Woody. Nem tudom, ki hogy van vele, de én egész más embernek érzem magam.

WOODY Másnak is látszol, drágám: például baromi sápadt vagy. Én vörös, te meg fehér. Ki érti ezt? Szerintem itt a világ végén derül ki, hogy az eszkimók és a koreaiak valójában rokonok, persze zsidó közvetítéssel, mindössze annyi a különbség köztük, hogy a koreaiaknak volt annyi eszük, hogy kimáásszanak a jégbarlangokból, és réműletükben Szöulig rohanjanak. A még okosabbak pedig egész New Yorkig futottak. De úgy látszik, ha visszakerülnek a sarki körülmények közé, maguk is visszaváltoznak eszkimóvá. Erre vagy példa te, drágám.

LIV És mi van azokkal, akik Szöul és New York között Phenjanban álltak meg? Azok is olyan okos koreaiak?

WOODY Amikor leszakadtak az eszkimókról, még okosak voltak, de aztán a rációt überolta az érzélem, honvágyuk lett, és visszaindultak Északra, csak éppen nem jutottak tovább Észak-Koreánál, mert egy Kim Ir Szen nevű eszkimó nem adott nekik útlevelet. Pech.

INGMAR (még mindig háttal a közönségnek beszél, de úgy, mintha egy kamerába vagy mikrofonba mondaná, tárgyyszerűen, érzélemmentesen) 1967 óta élek ezen a szigeten. Akkor fedeztem föl, amikor a Tükör által homályosan-t forgattam. Beleszerettem az első percben. Visszajöttem a Persona forgatásakor, és elhatároztam, hogy letelepszem itt. Abban az időben a stockholmi Királyi Színházat igazgattam, egy kissé elegendem lett mindenből, szerettem volna egyedül lenni. Egyfajta romantikus elképzelés az öregemberről és a tengerről. Nem volt pénzem, a barátaim azt mondták, boldog vagyok. Megmakacsoltam magam. Házat építettem, ami nem volt könnyű, mert a sziget katonai zónában fekszik, és a kormánytól kellett engedélyt kérnem. Az a szándékom, hogy itt maradjak életem végéig a szigeten. A lakói befogadtak minket, ez nagyon fontos. Egészen egyszerűen élünk: könyvek, zene, televízió. A tévét bűnös szenvedéllyel szeretem. Két dolgot kapok tőle. Mindenekelőtt információkat, bár természetesen kevesebbet, mint az újságoktól. De végignézni, hogy mi történik a világon, lenyűgöző. Meg aztán nagyon szeretem a folytatásos dolgokat, azokat a kicsit ostoba sorozatokat. Nem hazudok, igazán nagyon szeretem.

SOON-YI Én is, de mindig jó messzire elvonulok Woodytól, mert megőrül, ha meglátja, hogy ilyesmit nézek.

WOODY Engem nem az idegesít, hogy primitívek, mert nem is azok, hanem hogy folytatásosak. Mi az, hogy nincs vége egy történetnek? Miért húzzák éveket? Hogy mérészelik azt a látszatot kelteni, hogy mindez örökké tarthat, csak akarat és elszántság meg forgatókönyv kérdése? És amikor már kezdem elhinni, hogy ezek a szereplők örökké élnek, akkor egyszer mégiscsak vége lesz a sorozatnak. Vagy valakit szépen kiiktatnak a sztoriból, mert a színész meghalt. Ócska szemfényvesztés az egész. Tessék

szembenézni a halállal másfél órában, és kész. Az örök élet trükkjével a hatalmukba kerítették a televíziót, én meg kénytelen vagyok a gyarló halandóságommal küszködni másfél órában. Röhej.

INGMAR *(ugyanúgy, mint az előbb)* **Azelőtt Malmöben élttem, és gyakorlatilag egész nap a színházban voltam. És akkor száznyolcvan fokos fordulat: beköltözöm a saját villámába Stockholmban, és olyan polgári életet kezdek élni, amely pontosan megfelel a biztonságos egzisztenciáról alkotott fogalmamnak. Anyagi javakat gyűjtök magam köré, és ideológiát építünk rájuk. Aztán egyszer csak ráébredek, hogy ez nem fog menni, ez az élet csak lényem egészen szűk kis szektorának felel meg, és a legjobb úton vagyok visszafelé, abba a polgári világba, amelyben felnőttem: azt próbálom újra felépíteni magam körül. Ráébredtem tévedéseimre, és az ebből származó mély csalódás következtében összeomlott az egész ideológia, amelyet magamnak kreáltam. Hirtelen ott álltam egy óriási felépítménnyel, és nem volt hozzá ideológia, amely megtartotta volna. Természetes, hogy ilyen helyzetben elfogja az embert a szorongás.**

WOODY Apropos, szorongás. Mondja, az a, tudja... itt Farön nem jelentkezett azóta, hogy nálunk, New Yorkban halotta közeledni?

INGMAR Á, ott se jött. Csak hallucináltam.

WOODY Ugyan már! Dehogy. Nagyon is jól hallotta. Jött.

INGMAR Azt maga miből gondolja? Nem is hitte, nem is látta, nem is hallotta. Most honnan veszi ezt? Utólag ráadásul. Semmi köze nem volt hozzá. *(Megfordítja a hintaszéket, és végre szembenéz a közönséggel)* Kihez jött volna, ha nem hozzám? Talán magához?

WOODY Azt nem tudom, hogy hozzám-e, vagy inkább magát kereste, csak elkésett, mindenesetre miután maga távozott, mégis megjelent.

INGMAR Maga bolondít engem, Woody. Nem vendégségbe szokott járni, hanem valakihez személyesen. Szemtől szembe.

WOODY Nagyon téved. Nem úgy jött, mint aki vendégségbe érkezett: berúgta az ajtót.

SOON-YI Miről beszélés? Mi történt? Berúgták az ajtónkat? Az kizárt. Egy szuperbiztonsági ajtót?

LIV *(lemondóan legyint)* Ne izgassa magát! A változatosság kedvéért már megint a halálról van szó. Örök téma, mindhalálig.

SOON-YI De hát senki nem rúgta be az ajtónkat. Azt észrevettem volna. A biztonsági szolgálat meg aztán pláne.

WOODY Te éppen lekísérted Ingmarékát a ház elé, és akkor.

INGMAR Ahhoz képest, hogy ezek szerint magát látogatta meg, elég jó színben van, Woody.

WOODY Mondtam neki, hogy maga sokáig várta, sőt halotta is, hogy már közeledik, de aztán megunt, elfáradt és elment.

INGMAR A maga állandó vicceit untam meg. Ebben a korban az ember már nem tud annyit nevetni. Fárasztó. Szellemileg kimeríti az embert. Ha egyszer tudom, hogy nincs min röhögni, akkor hagyjanak engem békén, ne szédítsenek!

WOODY Mondják is a kritikusaim, hogy ahogy öregszem, nem vagyok annyira vicces. Lehet, hogy már én sem bírom a saját humoromat? Vagy csak arról van szó, hogy velem öregsznek a félelmetes kritikusok is, és ettől olyan zsémbesek, mint maga.

INGMAR Én nem magát kritizálom, hanem magamat, amiért már nem állhatom a viccet. Például az is bosszant egy kissé, hogy viccelődik ezzel a látogatással. De nem bánom, folytassuk, miről beszélgettek?

WOODY Azt kérdezte, hogy maga hol lakik, melyik szállóban, de őszintén szólva erről fogalmam sem volt.

INGMAR Hála istennek, nem is talált meg.

WOODY Magunk között szólva a szerencsétlennek elég lett volna felhívnia például a *New York Times* magától mindig felájult kritikusat, az garantáltan tudta volna, hogy hol szállt meg a nagy európai mester.

INGMAR Mit irigykedik? A *New York Times* általában még magát is kedveli.

WOODY Hogyne. Az év legjobb filmjei közé néha bejutok nálunk a szuahéli nyelvű, futottak még kategória vigaszágába. Szeretik pátyolgatni a hatodik világbeli eseteket.

INGMAR Jaj, nagyon sajnálom magát, de ne az egójáról beszéljünk már megint, hanem a látogatójáról! Ha már szóba hozta.

WOODY Nem tudom, miért zavarja az egóm. Ilyen kis embernek, mint én, még akkor sem lehet nagy az egója, ha egyébként kórosan túlteng. Ami meg a látogatót illeti, nincs mit beszélni róla. Dühös volt, és annyit mondott, hogy majd találkozunk Farön.

INGMAR Azt ne mondja már, hogy azért jött ide hozzám, mert vele beszélt meg találgát, és nem azért, mert én hívtam meg egy hétre a feleségével!

WOODY Ez a végeredményen nem változtat. Ha bekopog, mindegy neki, hogy a maga meghívására vagyok itt, vagy az övére.

INGMAR Az hagyján, hogy neki mindegy, de nekünk is mindegy lesz. Két vén legyet ütne egy csapásra.

WOODY Már ne haragudjon, Ingmar, de én annyira tisztelem magát, hogy még véletlenül sem lehetek olyan vén, mint maga. Úgyhogy a két vén légy mindenképpen túlzás. Azt pedig az ajtót berúgó vendégünk nem mondta, hogy mindjárt agyon is ütne minket. Lehet, hogy megint csak egy találgát szervezne. Mondjuk, a természet lágy ölén. Mi lenne, ha kimennénk a kertbe, és ott váránk rá? Hátha mire megfagyunk ebben a gyönyörű nyárban, éppen ideér. Véletlen egybeesés lenne, de drámai, ráadásul a mi közös rendezésünkben. Oscar-díjat érne, és egy közös temetést.

INGMAR Inkább cannes-i Arany Pálmát kérnék.

WOODY Nem bánom, olyanom még nincs, és különben is imádom Európát. Menjünk!

INGMAR *(fölsáll a hintaszékből)* Jó ötlet. Szeretek állni ott kinn és bámulni a szélben. Olyan érzést ad, mintha még mindig ellen tudnék állni valami hatalmas erőnek.

WOODY Nekem meg olyan érzésem lesz, hogy valami rénszarvasbundát kell fölvennem, pedig állítólag ma van itt a nyár.

Kimennek. A két nő egyedül marad a színen. Valamit tesznek-vesznek, a bejárati ajtó felől kopogás hallatszik. Nem mindennapi, súlyos kopogás. Meglepve néznek egymásra, Liv kapcsol előbb

LIV Ki a fene lehet az? Tudtommal nem várunk senkit. És miért nem csenget?

Kimegy az előszobába. Néhány másodperc múlva egy feltűnően csinos, szőke fiatalemberrel tér vissza, aki talpig feketébe van öltözve

Fáradjon be. Ingmarék kint vannak a kertben, az is lehet, hogy lesétáltak a tengerpartra, de nyugodtan várja meg őket. Ez itt Soon-Yi.

SOON-YI *(kutató és kissé aggódó tekintettel)* Maga pedig?

BJÖRN Nagyon örvendek, Björn vagyok, Ingmar egyik tanítványa.

SOON-YI *(megkönnyebbül)* Tanítványa? Az jó. Egy pillanatra már azt hittük, hogy... *(Zavartan Livre néz)*

LIV *(nem érti)* Mit?

SOON-YI Hát tudod.
 LIV Nem. Nem értem.
 SOON-YI Hogy ki jöhet.
 LIV Hogyhogya ki jöhet?
 SOON-YI (*zavarban*) Tudod, az, akiről Ingmarék beszéltek.
 LIV (*megérti, és nevetésben tör ki*) Ja, a Halál.
 BJÖRN (*most ő jön zavarba*) Micsoda?
 LIV Nem számít, ne izgassa magát. Üljön le!
 BJÖRN Hogy a halál jön?
 SOON-YI (*most már ő is felszabadultan*) Képzeld! Igen.
 LIV Ugyan! Dehogya.
 SOON-YI Jó, nem úgy értettem.
 LIV Ne értse félre, csak viccelődtünk. És nem magán.
 BJÖRN Ööö, köszönöm, jól vagyok.
 SOON-YI Mi is.
 BJÖRN Na, akkor hála istennek. (*Leül*)
 LIV Azt mondja, hogy meg volt beszélve Ingmarral? Ő nem szólt nekünk.
 BJÖRN Igen. Még napokkal ezelőtt. Lehet, hogy kellett volna ma is telefonálnom?
 LIV Ne izgassa magát. Talán elfelejtette, hogy Soon-Yiék is itt lesznek Amerikából, vagy azt felejtette el, hogy maga jön. Mindegy. Várjon nyugodtan, majd megbeszéli veled, hogy akkor mi legyen. Kér valamit inni?
 BJÖRN Nem, köszönöm, ilyenkor nem szoktam.
 SOON-YI Ilyenkor?
 BJÖRN Úgy értem, munka közben.
 SOON-YI (*megint rossz érzése támad*) Munka? Milyen munka?
 BJÖRN Az a helyzet, hogy dolgozni jöttem volna, de igazán csak egy rövid időre, mert már csak a vége van hátra, nincs tovább.
 SOON-YI A vége?
 BJÖRN Az az igazság, hogy soha nem tudom előre, mikor jön el a vége. Az annyi mindentől függ. De egyszer csak, amikor beállítok egy helyszínre, hirtelen megérzem, hogy befejezzük. Kész. Bevégeztetett. Mintha megvilágosodnék, egyszerre mindent tudok. Minden mondatot. Minden mozdulatot, minden helyzetet. És érdekes módon ezt az is tudja, akihez éppen megyek. Ő is megérzi, hogy vége, és tökéletesen együttműködik velem.
 SOON-YI (*alig jut szóhoz*) Megérzi a végét.
 BJÖRN Igen. Ez annyira így van, hogy az utolsó pillanatokban mintha együtt dobbanna a szívünk. Vagy együtt állna meg. Tudom, nagyon olcsó szentimentalizmusnak hangzik, de én legalábbis így érzem.
 SOON-YI Te jó ég!
 LIV (*ő is aggódni kezd*) És Ingmarért jött?
 BJÖRN (*értetlenkedve*) Ingmarért? Háát. Ingmarhoz.
 LIV Na de...
 SOON-YI És nem Woodyhoz, ugye?
 BJÖRN (*érzi, hogy a két nő egyre idegesebb, ettől ő is kényelmetlenül érzi magát*) Woody? Csak nem? Fantasztikus! Nem is tudtam arról, hogy ő is itt van. Viszont ha már itt van, akkor...
 SOON-YI (*fölkiált*) Ne!
 BJÖRN (*értetlenül*) Ne?
 SOON-YI Ne, őt hagyja békén!
 LIV Mi az, hogy Woodyt hagyja békén? Hagyja békén Ingmart is!
 BJÖRN (*egészen megzavarodik, kínjában föláll, ide-oda néz a két nőre*) De hát... Jó, én el is mehetek.
 LIV Igen, azt nagyon helyesen teszi.
 SOON-YI Menjén csak, de gyorsan, nehogy meglássák!
 BJÖRN (*értetlenül kifelé veszi az útját*) Rendben, bocsánat, igen, hát akkor, szóval, a viszontlátásra, elnézést. (*Kimegy*)
 SOON-YI Még hogy viszontlátásra! Az kéne még csak. Uristen, nem hiszem el. Nem fogják nekünk elhinni, hogy itt volt.

LIV Huhh. Ez váratlanul jött. Pedig milyen csinos fiú.
 SOON-YI Döbbenet. Hogy ennyire vonzó legyen!
 LIV Látod, ilyen csalóka az élet.
 SOON-YI Kiráz a hideg.
 LIV Engem meg elöntött a forróság.
 BJÖRN (*megjelenik az előszobánál*) Bocsánatot kérek, hölgyeim.
 SOON-YI (*felsikolt*) Ne!
 BJÖRN Igazán nem akartam megijeszteni, csak nem tudom, hol tettem le a kamerámat.
 SOON-YI Menjén már el!
 LIV Hogy micsodáját?
 BJÖRN A kamerámat. Úgy emlékszem, behoztam magammal, de az előszobában nincs, és talán itt raktam le valahol.
 LIV Miért is hozott kamerát?
 BJÖRN Hogyhogya miért? A filmhez.
 SOON-YI Milyen filmhez?
 BJÖRN Amiről beszéltem. Hogy befejezzük.
 LIV Filmet? Azt mondta, Ingmarért jött.
 BJÖRN Ingmarhoz, persze. Róla csinálom ezt a dokumentumfilmet, most már több mint egy éve, és ma lenne az utolsó felvételem, de tényleg megyek már, nem zavarok a világért sem, csak a kamerát szeretném megkeresni.
 LIV Dokumentumfilmet.
 BJÖRN Igen, tulajdonképpen teljesen kész van már, ezért is nem egy egész stábbal jöttem, csak egyedül, mert gyakorlatilag csak néhány monológot szeretnék fölvenni.
 SOON-YI És vége.
 BJÖRN Igen.

A két nő zavartan elkezd keresni a kamerát, de nem találja

LIV Hát, sajnos, itt nincs.
 BJÖRN Akkor lehet, hogy annyira össze vagyok zavarodva, hogy már nem is emlékszem rá, és kinn hagytam a kocsiban?
 LIV Nézze meg, és nyugodtan jöjjön vissza.
 BJÖRN Isten ments, a világért se okvetetlenkednék itt, látom, hogy rosszkor jöttem.
 SOON-YI De nem, félreérti.
 BJÖRN (*tétovázik*) Biztos?
 LIV Nem biztos. Lehet, hogy mi értettük félre.
 BJÖRN Szóval akkor mégse jöjjenek.
 LIV Éppen ellenkezőleg. Jöjjen.
 BJÖRN Igenis, művészno, érttem. (*Kimegy*)
 LIV Azt nemigen hiszem. (*Ránéz Soon-Yire, és nevetésben tör ki*)
 SOON-YI Kifejezetten csodálkoznék rajta, ha bármit értene.
 LIV Szerintem akkor se értené, ha maga lenne a Halál.

Nevetnek, az utolsó szavak elhangzásakor a kert felől belép Ingmar és Woody

WOODY Látom, haláli jó a hangulat.
 SOON-YI Ha tudnád, mennyire.
 WOODY Ha tudnám, mit szólnék?
 LIV Röhögne, Woody. Tele szájjal röhögne.
 WOODY Az lehetetlen, Liv, drága. Én sose röhögök, csak rajtam szoktak röhögni, többek között azért, mert olyan szerencsétlen vagyok, hogy még röhögni sem vagyok képes.
 SOON-YI Nem fáztatok át nagyon?
 WOODY Nekem már mindegy. Engem Liv délelőtt úgy megjáratt a szabadban, hogy szerintem nem is rendes, hanem atípusos tüdőgyulladást kapok. Nagyon jól tetted, hogy itthon maradtál Ingmarral, így legalább két egészséges ember meghozhatja a szükséges döntéseket, amikorra mi már Livvel a lélegeztetőgépen leszünk.

LIV Ingmar, jött hozzád egy fiatalember, azt mondja, a tanítványod, és mára beszéltetek meg, hogy befejezi a rólad szóló filmjét.

INGMAR *(leül a hintaszékbe)* Jaj, tényleg, teljesen elfelejtetem. Elküldted?

LIV Először igen, de aztán nem, úgyhogy mindjárt hozza a kameráját.

INGMAR *(ingerülten)* Most nincs hozzá kedvem.

WOODY Ugyan már! Ne tegye ezt velem! Kíváncsian fogom figyelni, mit kérdeznek magától, és mit válaszol rá. Már csak azért is, mert én rosszul vagyok ezektől az interjúktól, tudniillik olyankor magamról kell beszélnem, magamtól pedig még rosszabbul vagyok, mint az interjúktól.

BJÖRN *(megint megjelenik az előszobánál, kezében egy kamerával)* Mester!

INGMAR *(kelletlenül)* Igen.

BJÖRN Azt hiszem, zavarok, úgyhogy...

INGMAR Én is azt hiszem. Elnézést, fiatalember.

WOODY Ne, Ingmar, ne küldje el, igazán nem zavar miniket. Kérem.

BJÖRN *(észreveszi Woodyt)* Na hát! Woody! Bocsánat, hát ez... Ez ritka pillanat.

INGMAR Úgy van. Ritka.

BJÖRN Ha nem látom, el sem hiszem. Üdvözlöm.

LIV A fiatalembert Björnnek hívják, és Ingmarról készít filmet.

WOODY Csak bátran. Háttérbe vonulunk.

BJÖRN Jaj, csak azt ne! Inkább az előtérbe. Micsoda szerencse!

INGMAR Na, hagyja már ezt abba, Björn! Állítsa fel gyorsan a nyomorult szerkentyűjét, és legyünk rajta túl minél előbb!

BJÖRN *(elkezdi tüsténkedni, fölállítja a kamerát és a lámpákat)* Éreztem, hogy a mai lesz a csattanó, a vég, tudtam, előre tudtam.

SOON-YI Jól meg is ijesztett bennünket.

INGMAR Igen? Miért?

SOON-YI *(zavarba jön)* Nem is tudom, ezzel a véggel vagy mivel. Hogy magát keresi, Ingmar, és hogy ez lesz a vég. Érti.

INGMAR Nem egészen. De mindegy. Ne ijedjen meg!

BJÖRN Kész vagyok.

INGMAR Én is. Mindenre. Gyerünk!

SOON-YI Na, valami ilyenfajta érzés fogott el engem is. Hogy kész. És hogy mindenre.

INGMAR Anélkül nem megy, kedvesem. A filmesnek késsen kell állnia. Mindennek ott kell lennie a fejében, mire a gép forogni kezd. De hát tudja ezt maga is Woodytól.

WOODY Még hogy késznek kell lennie? Amikor elkezdem, olyan érzés fog el, mintha éppen a szülőcsatornán verekedném keresztül magamat. Meg se születtem még, annyit se tudok mondani, hogy oá. Ez lenne a kész?

BJÖRN *(Ingmarhoz, már az interjú keretében, szárazon, tárgy-szerűen)* Van-e az életében valamilyen vezérfonal?

INGMAR Nincs. Van persze egy bizonyos folyamatosság, minthogy én egy és ugyanaz a személy vagyok, de annyi minden történik az életben, hogy a helyzetem sosem ugyanaz. Állandóan változik. És egyik évről a másikra vagy szinte egyik hónapról a másikra, sőt akár egyik napról a másikra is megváltozik az álláspontom. Valóban nem hiszem, hogy keretek közé volnék szorítva. Valaki – azt hiszem, Anouilh – mondta egyszer: „az ember mindig ugyanazt a darabot írja. Megelégszik azzal, hogy másképp osztja ki a lapokat.” Ez talán igaz. De én nem érzem úgy, mintha valami vezérfonal irányítana.

BJÖRN A kritikusi sem adnak ilyen fonalat?

INGMAR Feneketlen szakadék választ el magyarázóimtól. Belehelyezik a művet valamilyen kontextusba, mindenféle szenzációs, csodálatos következtetéseket vonnak le belőle, s végül a rejtvényt sikerül olyan pompásan megfejteniük,

hogy a szerzőnek többé nem is lehet semmi hozzá-fűznivalója. Számomra soha nem válhat egyetlen éppen befejezett filmem sem valami elméleti dologgá. Éppen azt próbáltam megmutatni, hogy minden egyes filmem mögött gyakorlati és konkrét valóság húzódik meg, sosem valami merőben kitalált dolog. Ha mégis előfordult ilyesmi, én magam jelentettem ki előbb-utóbb, hogy a vég-eredmény rossz.

Egy másik szobából női sikoly hallatszik. A felvétel abbamarad, mindenki vagy felugrik, vagy döbbsen néz a sikoly irányába. A szobában csak Liv nincs benn, úgyhogy az ő hangját hallottuk

WOODY *(kiabál, de még mindig Ingmart figyel, és nem mozdul)* Mi történt, Liv, segíthetünk?

SOON-YI Miért nem mész már? Na gyere! *(Karon fogja Woodyt, és vonszolja a másik szoba felé)*

WOODY Nem akarok zavarni. Mégiscsak egy nőről van szó. Nem törhetek úgy rá.

LIV *(egy másik szobából kiabál kétségbeesetten)* Egy pók.

INGMAR Pók? Hol az a pók?

LIV A fürdőszobában.

INGMAR *(elképedve)* A fürdőszobában. Pók.

LIV Gyere, de ne taposd szét, miután szétnyomtad, hanem húzd le a vécén. Többször is egymás után, jó?

INGMAR *(kimegy a színről, csak a hangját hallani, még hozzá egyre inkább Woody modorában)* Nyugalom, drágám, már harmincéves korom óta gyilkolok pókokat, nyugi. Huhh. Ez nagyon nagy pók.

LIV Látod?

INGMAR És kettő. Nagy a baj. Kettő van belőle. Rádásul nem gondoltam, hogy ekkora, de ez valami nagyobb fajta. Van valami seprőd vagy valamid?

LIV Nálad hagytam.

INGMAR Nálam? Hol nálam? Vagy hólapátod.

LIV Azt is. Sajnálom.

INGMAR *(kihátrál a nagyszobába, ott a kezébe akad egy teniszütő, megfogja)* Nem baj, ez is jó lesz.

LIV *(ő is előbukkan)* Na de...

INGMAR Drágám, akkora pók van a fürdőszobádban, mint egy limuzin. *(Bemegy, nagy csörömpölés, mindent lever a teniszütővel, majd diadalmasan kijön)* Győztem. Mind a kettőt megöltem.

Liv sír

Mi a baj? Mitől lettél ilyen szomorú? Hát nem te akartad? Vagy jobb lett volna, ha csak elfogom őket, aztán szabadon bocsátom?

LIV *(sírva)* Ne menj el!

INGMAR Hogy? Komolyan? Ne menjek el?

LIV Komolyan. *(Csókolóznak)*

SOON-YI *(értetlenül)* De hát hová menne Ingmar? Itthon van.

WOODY *(beül Ingmar helyére, a hintaszékbe, szembe a kamerával, kezdi a tárgyszerű beszámolót az életéről, Ingmar modorában)* Én itthon is dolgozom. *(Björnhöz)* Folytathatjuk?

BJÖRN *(meglepvé)* Mármost hogy... *(Nem érti, aztán rájön, hogy nincs mit tennie)* Hogyne, persze.

WOODY Ragaszkodásomnak Faröhöz több oka van. Először az intuíción jelezte: ez a nekem való vidék. Itt minden megfelel legbelső elképzeléseidnek formákról, arányokról, színekről, horizontokról, hangokról, csendekről, fényről és fényvisszaverődésről. Itt biztonság van. Ne kérdezd, miért, a magyarázatok ügyetlen, utólagos okoskodások lesznek. Mint például ez: a szakmában egyszerűsége törekszel, arányosságra, feloldódásra és megfeszülésre, lélegzésre. A farói táj mindezt bőségesen megadja neked. Egy másik ok: valahogy ellensúlyoznom kell a színházat.

A parton dühönghetnek és ordíthatok, ahogy akarok. Legfeljebb egy sirályt riaszthatok fel. A színházban ez katasztrófa volna. Van egy szentimentális ok: félre kellene vonulnom a világtól, elolvasni a könyveket, melyeket nem olvastam el, meditatálni és megtisztulni lélekben. További szentimentális ok: a *Persona* forgatása közben Liv és én egymásba szerettünk. A házat abban a nagyszabású tévhitben építettem, hogy együtt fogunk élni a szigeten. Csak elfelejtettem megkérdezni Livtől, hogy mi a véleménye erről. Később tudtam meg, *Változások* című könyvéből. Tanúságtétele, azt hiszem, nagyjából pontos és szeretetteljes. Néhány évig éltünk itt együtt. Amennyire telt az erőnk, megküzdöttünk a démonainkkal. Aztán Liv megkapta Kristina szerepét a *Kivándorló*kban. Ez a szerep messzire elvitte. Amikor elutazott, tudtuk.

LIV (*Ingmarhoz, meglepve*) Te jó ég! Honnan tudja ezt Woody ilyen pontosan?

INGMAR Készült, Liv, nyilvánvalóan készült. Megcsinálta a házi feladatot. Évtizedek óta, mindennap, szorgalmasan. Azt állítja, hogy sosincs kész a forgatásra, aztán tessék.

WOODY Az anyatejjel szívtam magamba a keresztnéységet: konzervatív, keresztény világból származom. Ilyen körülmények között természetes, hogy bizonyos archetípusok megmaradtak a tudatom mélyén. Amikor a vallás teljesen eltűnt az életemből, egy csapásra könnyebb lett élni. Mikor a rám nehezedő vallásos felépítmény összeomlott, szertefoszlottak írói gátlásaim is. Főképp attól a félelmemtől szabadultam meg, hogy nem vagyok elég korszerű, nem vagyok elég modern. Azóta, ami ezt a kérdést illeti, minden csendes, minden nyugodt bennem.

BJÖRN (*megbabonázva*) Tudtam, hogy ritka alkalom. Folytassa, kérem.

WOODY Sok évvel ezelőtt láttam egy Walt Disney-rajzfilmet. Egy pingvinről szólt, aki a meleg, déli tengerekre vágyott. Elindult, és nemsokára meg is érkezett egy pálmákkal borított szigetre a kéklő, meleg tengeren. Az egyik pálmára kiszegte az Antarktisz képeit. Honvágya volt, és nagy buzgón új hajót ácsolt magának, amellyel majd hazamehet. Olyan vagyok, mint az a pingvin.

INGMAR (*aki közben egyre közelebb megy Woodyhoz, és gyanakodva méregeti, majd Woody modorában és hadonászásával kérdőre vonja*) Magát itt ki kérdezte? Miért válaszol, ha egyszer nem tettek fel magának semmilyen kérdést? Ha tudni akarja, maga külön kérdés nélkül is nagyon kellemetlen és bosszantó. Még hogy pingvin és pálmafa? Ha tudni akarja, az én filozófiai rendszerem a következőképpen alakult ki: amikor a feleségem megkóstoltatta velem élete első felfújóját, egy kanálnyi véletlenül a lábamra ejtett, és összetörte néhány apró csontomat. Lábadozásom idején elővettem a legnagyobb nyugati gondolkodók műveit. Kierkegaard-ral és Sartre-ral kezdtem, majd gyorsan áttértem Spinozára, Hume-ra, Kafkára és Camus-re. Cseppet sem unatkoztam, holott számítottam rá; ellenkezőleg, lebilincsel az a töretlen kintartás, amellyel ezek a nagy gondolkodók az erkölcs, a művészet, az etika, az élet és a halál kérdéseit feszegetik. Emlékszem, milyen nagy hatást tett rám Kierkegaard egyik jellegzetes, nyilván világosabb megállapítása: „Az olyan kapcsolat, amely önmagát a saját énjével (vagyis egy énnel) hozza összefüggésbe, vagy önmagát kellett hogy létrehozza, vagy valami más által kellett hogy létrejöhessen.” Ettől a gondolattól könnyek szöktek a szemembe. Istenem, hogy lehet valaki ennyire okos! Nekem már az is nehézséget okoz, ha fogalmazást kell írnom „Mit láttam az állatkertben?” címmel.

WOODY (*mintegy vitatkozva, átveszi a szót, Ingmarként*) Tételezzük föl, hogy nincs Isten. Mit változtat ez a tényeken? Érthetőbbé válik az élet. Micsoda megkönnyebbülés. A halál nem lesz más, csak az élet kialakása, feloszlása a

testnek és a léleknek. Magától értetődő, átlátszó lesz az emberek kegyetlensége, elhagyatottsága, félelme. Nem kell megmagyarázni a megmagyarázhatatlan szenvedést. Maguk születték magukat és egymást az egek, a földek, a világűr csillagai. Nincs teremtő és fenntartó, nincsen egyetlen szédítő és telhetetlen gondolat. Egyedül vagyunk, te meg én. Eljártunk az egyetlen emberi lehetőséget, azt, hogy emberek között élünk. Ezért elhagytak, szomorúak és szerencsétlenek vagyunk. És ez mind a régi isten bűne, a nem is érzékelhető tehetetlenség és lealacsonyító büntudat.

INGMAR (*replikázik Woodyként*) Nincsen semmi rossz az örök semmiben, ha az ember az alkalomhoz illően van öltözve.

WOODY Nem hiszem, hogy létezik Isten, de ha létezik, gyűlölöm. Ha itt állna előttem, szembeköpném.

INGMAR Nemcsak hogy nincs Isten, de próbáljon meg valaki vízvezeték-szerelőt keríteni a hétvégén.

WOODY Nem hinni akarok, hanem tudni. Azt akarom, hogy Isten kinyújtsa felém a kezét, fölfedje az arcát, szóljon hozzám. Kiáltok hozzá az éjszakában, de néha úgy tűnik, mintha senki sem volna ott. És ha senki sincs ott, akkor az élet képtelen borzalom.

INGMAR A világmindenség csupán egy átsuhanó gondolat Isten elméjében, ami igen kívánatos, kiváltképp, ha az ember épp az imént előlegezett le egy házat.

WOODY Senki sem képes úgy élni, hogy a halál ott van az orra előtt, és tudja, hogy minden semmi.

INGMAR Nem kétséges, hogy van túlvilág, csak az a kérdés, hogy milyen messze van a lakásomtól, és meddig tart nyitva.

WOODY A hit kín. Olyan, mint amikor szeretünk valakit, aki sötétben van, soha nem jelenik meg, akármilyen hangosan hívjuk is.

INGMAR Maga elég régóta jár pszichoanalitikushoz. Tudhatja, hogy nincs olyan kúra, amelyik egyik napról a másikra gyógyít. Végtére is a pszichoanalitikus nem varázsló. Úgyhogy keressen inkább varázslót!

WOODY (*idegesen felugrik a hintaszékből, visszavedlik saját magává*) Na, ebből nekem elegendem van, folyton beleszól, kommentál, az ember nem képes végigvinni rendesen egy gondolatot.

BJÖRN Jaj, nehogy már abbahagyják, kérem, uraim, minden gondolatuk világos, érthető, szikrázó, és ha kérhetem önöket, folytassák. Higgyék el, ezt kitalálni sem lehetett volna szebben.

WOODY Ha azt hiszi, hogy a maga kedvéért rendezzük ezt a jelenetet, akkor nagyon téved. Mi nem a maga filmjében lépünk föl, fiatalember.

INGMAR (*ő még mindig nem lép ki Woody szerepéből, fel-alá járkal, gesztikulál, és úgy szónokol, Björn a kamerát a vállára kapva követi*) Az Úr pedig fogadást tón a Sátánnal, hogy kipróbálná Jób hűségét. Először minden ok nélkül jól kupán vágta Jóbot, aztán fültövön csapta, belökte valami sűrű szőzba, hogy ragacsossá tegye és elcsúfítsa, majd leöldöste Jób marhájának egytizedét, Jób pedig erre így kiálta fel: – Mi okból ölted meg a marháimat, mikor olyan nehezen jut hozzájuk az ember? Most aztán szűkiben vagyok a marhának, honnét akasszak le újabbakat? – Az Úr pedig előkapott két kötölköcsöt, és Jób orrát közéjük csippentette. Ezt látván, Jób felesége sírva fakadt, az Úr pedig elküldte az irgalom angyalát, aki egy baseballütővel jól fejbe kólintotta, és a tíz csapás közül reá bocsájtott hatot, egytől hatig bezárólag. Jób pipa volt, a felesége dettó, és megszagatta a köntösét, de megstoppolni nem volt hajlandó. És Jób lefelé hamarosan kiszáradának, és a nyelve a szájpadról tapadt, úgyhogy valahányszor kiéjtette az „empirikritizmus” szót, kiröhögtek. És egy-

szer az Úr, miközben épp csapásokat mért húséges szolgájára, véletlenül túlságosan közel ment Jóbhoz, aki elkapta a nyakát, és mondá: – Aha! Most megvagy! Miért sanyargatád Jóbót, mi? No, ki vele! – És az Úr felele: – Izé, te... ereszd már el a nyakamat! – De Jób nem könyörüle rajta, hanem így szóla: – Amíg te meg nem jelentél, jól ment a sorom. Volt marhám és fügefám, temérdek, és egy tarka kabátom meg két tarka nadrágom. És most tessék. – És mondá az Úr, és hangja mennydörgött: – Én, aki az eget és földet alkottam, számadással tartozom neked az én útjaimról? Te mit teremtettél, hogy engem kérdőre vonni merészelsz? – Ez nem válasz – felelé Jób. – És ha már annyira mindenhatónak vallod magadat, jobb, ha tőlem tudod meg, hogy a tabernákulumot egy l-lel írják. – Majd térdre veté magát, és így kiálta az Úrhoz. – Tiéd az ország és a hatalom és a dicsőség. Jó állás. Ne baszd el!

BJÖRN Óriási! Nem lehet igaz!

INGMAR *(lihegve, fáradtan leül a hintaszékbe)* Na, rendben?

BJÖRN Köszönöm, mester, nagyon hálás vagyok Önnek. *(Elkezd összepakolni, a következő percekben néha fel- és eltűnik a háttérben)*

WOODY *(fanyalogva és lassan, Ingmar modorában)* Nem szeretem ezeket a fiatalokat.

INGMAR Én sem. Maga miért?

WOODY Belőlünk élnek.

INGMAR Nyugodjék meg, egyelőre nem túl jól.

WOODY Akkor is, hogy jön ez a gyerek ehhez a Jób-történethez? Figyelje meg, el fogja baszni abban a nyavalyás dokumentumfilmjében.

INGMAR Nem érdekel, én is csak loptam.

WOODY Orgazda. Kettős orgazdaság.

INGMAR Lopott anyagból is lehet jót szabni meg rosszat.

WOODY Nézzen rá, ez a fiú még nem úri szabó. Nekem nagyon gyanús a külseje.

INGMAR Látja, most mondott valamit. *(Elgondolkodik)* Lehet, hogy ő az.

WOODY *(nem érti)* Mi? Kicsoda?

INGMAR Hát ő. Tudja. Lehet, hogy így érkezik. Ilyen rava-szul. Álruhában és álarcban. Kiszimatolta, hogy már várom, a lépteit figyelem, és erre megjelenik egészen más-hogyan, más körülmények között. Nem is voltunk itt, amikor jött, kinn sétáltunk a tengerparton, és a hátunk mögött szépen becserkészett minket.

WOODY Engem nem. Én nem adtam ki magam.

INGMAR Nem veszem észre, hogy maga annyira menekülne előle. Minden látszat ellenére. Itt szórakoztatta a fiút egész idő alatt. Ő meg úgy tesz, mintha el volna ájulva a meghatottságtól és a megtiszteltetéstől, miközben valójában elkezdett űzni, hajtani minket, mint a bajnoki döntő előtt az edző. Én mosom kezeimet, mondja, vagy még ennyit sem mond, bocsánat, hogy élek, igen, talán ennyit, én egyáltalán nem szeretnék zavarni, és mégis belezavar minket ebbe az önmutogató hajszába, amihez mi már öregek vagyunk. Na jó. Csak én vagyok öreg. De nem gondolja, hogy ez a legravasabb módszer arra, hogy észrevétlenül átvigyen magával a másvilágra?

WOODY Ahogy így nézem ezt a fiatalembert, nem tudok félni tőle, csak utálok, hogy olyan fiatal.

INGMAR Nézze meg jobban! A két nő például már alaposan megnézte magának. Nem tudják levenni róla a tekintetüket. Jobban súgnak nekik az ösztöneik, mint nekünk a mieink. Maga ellenben érzéketlen.

WOODY Nem vagyok meleg, ennyi az egész. A fiú pedig csinos, akár meleg, akár nem. Most mondja meg őszintén, Soon-Yi helyében maga kit választana? Ezt a topmodellt vagy engem? Magát nem is emlitem, már megbocsásson. De ez nem azt jelenti, hogy mindjárt el is küldenének minket a halálba.

INGMAR Kösse be a cipőfűzőjét!

WOODY Hogy?

INGMAR Rá fog lépni, és orra bukik nekem a házam közepén, beveri a fejét, aztán kampec. Tudja, milyen messze van innen a kórház? Mire odaértünk, magának vége.

WOODY Na jó. *(Lehajol, és nyögve kezdi megkötni a cipőfűzőt, de nem nagyon megy neki)*

INGMAR Nekem sem szokott menni. Illetve egyre gyakrabban előfordul, hogy nem sikerül. Nem is a kezem ügyetlen, és nem is csak a derekam nem akar hajolni, hanem az agyam mondja fel a szolgálatot. Ez a legfurcsább. Látom, hogy baj van a cipőfűzőmmel, tudom, hogy kell vele valamit csinálnom, például be kellene kötnöm, de a jobb kezem már nem mindig emlékszik arra, hogyan kellene mozdulnia, és a bal sem tudja, mi a dolga. Az agyam nem küld nekik utasításokat, mert valószínűleg már nem ezekre a földi problémákra figyel. Lehajolok, látom, észlelem a bajt, de képtelen vagyok megoldani. Föladom, fölálllok.

WOODY Marhaság, már ne haragudjon. Akárhogy próbál rábeszélni, én nem jutok el ideig, akkor inkább hozzá sem fogok, hogy megkösse a cipőfűzőmet. Most is csak a kifejezett kérésére teszem meg, udvariasságból, mert az ön házában erre nem fogok nemet mondani. Az én agyam nem valami testen vagy földön kívülre fókuszál, mint állítólag a magáé, hanem arra, hogy belevág a fájás a derekamba. Abból ugyanis teljesen logikusan arra következtetek, hogy vagy olyan mértékű meszesedésem van, amely hamarosan gerinctöréssel végződik, és se a cipőfűzőm nem lesz bekötve, sem én nem leszek egyben, vagy az a diagnózisom, hogy a terebélyesedő gerincdaganatom már nem engedi meg, hogy lehajoljak. Szóval inkább hagyom, hadd lifegjen, ha már egyszer lifeg.

LIV *(megjelenik a háttérben)* Borzasztó, hogy miket tudnak összebeszélni.

SOON-YI *(mögötte)* Tisztára, mint a gyerekek.

INGMAR Stimmmel. A gyerek is folyton azt várja, amit mi. Hogy betoppan az a valaki, és elviszi. Ki ne emlékezne még arra a félelemre? Ugyanabban a kiszolgáltatott helyzetben vagyunk, miért viselkednénk másképpen?

LIV De a gyereket nem viszi el senki.

INGMAR Minket viszont igen.

WOODY Akkor is amondó volnék, hogy ez a fiatalember inkább valaki mást vigyen magával, én a magam részéről megvárnék valami csinos női ügyeletest.

INGMAR Nem volt még olyan érzése, hogy ment az utcán, és hirtelen nem tudta, hogy a bal lába után melyiket kell fölemelnie?

WOODY Nem járok az utcán. Veszélyes hely. Tele van emberekkel.

INGMAR Jó, én se, de az érzést, azt nagyon jól ismerem.

WOODY Az érzést én is, de rajtam már akkor elhatalmasodik, amikor az egyik lábamat kéne fölemelnem, nem a másikat, érti? Nem a sorrendiség okoz gondot, hanem a lábemelése maga. Már a tornaórán is így volt, Brooklynban. Üvöltöttek velem sokat.

INGMAR Na és olyan még nem fordult elő magával, hogy elővette a borotváját, belenézett a tükörbe, és nem tudta, mit is kell csinálnia? Állt, nézte azt a valahonnan ismerős pofát, kezében azzal a furcsa szerkentyűvel, és fogalma sem volt, hogy mi a teendő. Egy tükör, egy arc, egy borotva, de hogy jönnek ezek össze? Mi közülük egymáshoz?

LIV Ezt nevezik szenilitásnak, Ingmar, de ne próbáld nekem bemesélni, hogy szenilis vagy!

WOODY Egyetlen menekülési út van: a nők. Csak őket érdemes figyelni. Egy arc, egy száj, egy ringatózó mell, egy gömbölyű segg. Fogadjunk, hogy tudja még, mit jelentenek.

LIV Talán nem előttünk kellene ezt részletezni.

WOODY Miért? Éppen arról van szó, hogy magukat szeretjük. Senki mást.

LIV Senki mást? Éppen hogy mindig mást! Még ha megmaradnának egynél, megérteném.

WOODY Ezen igazán nem veszünk össze. Kettőnk között csupán ez az egyetlen nézeteltérés, és, ugyebár, kölcsönös jó szándékkal, kompromisszummal ez az apróság igazán kezelhető. Elvégre a kiindulópontom az, hogy szeretni kell a nőket, ennél jobb válasz az élet és halál kérdéseire nem létezik, és ez a válasz magának sem lehet ellenére, drága Liv. Néhány másodperc, amíg nem kell várnunk senkit. Nem kell arra figyelni, hogy közeledik-e, vagy akár csak arra, hogy a bal lábam után a jobbal kell-e majd lépnem. Semmire. A karomban tartom magát, Liv, és örökké élek. Minél több asszony, annál több élet. És ennek arányában annál kevesebb halál.

INGMAR Hajlamos volnék egyetérteni magával, Woody, de be kell számolnom magának egy kedvezőtlen fejleményről. Az a helyzet, hogy minél jobban leköt engem a közeledő látogató, annál kevésbé tudok figyelni a nőkre. Nem keresek új izgalmat, mert már semmi nem tud izgatni és felizgatni. Nincs hozzá erőm és kíváncsiságom. Nem akarom megismerni a világot, mert már ismerem, és tudom, hogy nincs benne köszönet.

WOODY Figyeljen ide, én ismerem a világot, de nem ismerek még benne minden nőt. Úgyhogy ezt a Björnt vagy kicsodát meghagyom magának.

INGMAR Na jöjjön sakkozni. Folytassuk az abbahagyott játszmát!

LIV Ingmar, ne haragudj, de még itt van ez a kedves fiatalember is. Talán nem kéne még sakkoznotok.

INGMAR Ó, persze, egészen elfelejtkeztem magáról. Hol van?

BJÖRN *(fölemelkedik az egyik sarokban, úgy van megvilágítva, hogy az árnya fenyegetően benyúlik a szoba közepére)* Itt vagyok, mester, lenyűgözve hallgatom önöket. És természetesen boldogan figyelném a sakkjátszmájukat is.

INGMAR Tud sakkozni?

BJÖRN Valamelyest.

INGMAR Az mit jelent?

BJÖRN Általában jó előre látom a parti végét.

WOODY Akkor szálljon be helyettem, mert én mindig elveszek a részletekben, és nem a végére figyelek.

BJÖRN Komolyan nem bánja?

WOODY Ugyan.

BJÖRN *(az asztalhoz megy, és akkor látjuk, hogy az arca fehérre van festve)* Ezek szerint az ön állását veszem át sötéttel.

WOODY *(hirtelen megriadva)* Ne, Ingmar, inkább ne játsszon velem! *(Rámutat Björn arcára)* Nézze!

INGMAR Látom.

Közben elkezdének játszani

WOODY *(Ingmarhoz)* Engem még csak megvert volna valahogy, de valami azt súgja nekem, hogy őt nem fogja tudni. Én félnék vele játszani.

INGMAR Nekem nincs félnivalóm.

WOODY Már hogye volna? Addig kapott haladékat, amíg nyer. Ha veszít, nincs több játék.

INGMAR Nem félek attól, ha vége lesz. Attól jobban félnék, ha senki nem akarna velem játszani. Ha nem jönne értem senki, és hagyna nyomorultul, egyedül megdögleni.

WOODY Pasziánszozhatna például.

INGMAR Kedves, hogy gondol rám, és nem örülne, ha unatkozva halnék meg.

WOODY Jó, akkor ne pasziánszozzon, hanem a feleségével sakkozgasson. Vagy amit akar. Ki mondta, hogy maga egyedül van? Ne mesélje be nekem!

BJÖRN Leveszem a huszárját.

INGMAR Jól tette.

BJÖRN Nocsak! Becsapott?

INGMAR Persze. Besétált a csapdába. Sakk!

BJÖRN Min nevet?

INGMAR Ne törődjön vele, inkább védje a királyát!

BJÖRN Nagyon támadó.

INGMAR Szórakoztat a játék.

BJÖRN Maga lép. Siessen! Kevés az időm.

INGMAR Megértem, hogy sok a dolga, de nem hagyhatja itt a játékot. És az időbe telik.

BJÖRN Végigjátsszuk?

INGMAR Maga lép.

BJÖRN Leütöm a vezérét.

INGMAR Ó! Nem vettem észre.

BJÖRN Maga jön.

Ingmar tekintete a távolba réved

Elvesztette az érdeklődését?

INGMAR Én? Éppen ellenkezőleg.

BJÖRN Mintha aggódna. Rejteget valamit?

INGMAR Semmi nem kerüli el a figyelmemet, ugye?

BJÖRN Semmi. És senki nem menekül.

INGMAR Igen, aggódom. *(Úgy tesz, mintha véletlenül lesodorná a bábukat a kezével)* Ó, nem tudom, hogy álltak a táblán.

BJÖRN *(elégedetten nevet)* Én viszont tudom. Nem ússza meg ilyen könnyen. *(Az asztalra hajol, és újrarendezi a sakkfigurákat)* Látok valami érdekeset.

INGMAR Micsodát?

BJÖRN A következő lépésben mattot kap.

INGMAR Úgy van. Igaz.

BJÖRN Élvezte a haladékat?

INGMAR Igen.

BJÖRN Örülök, hogy ezt hallom. *(Fölkáll)* Most itt hagyom, de ha legközelebb találkozunk, lejár az ideje.

INGMAR Maga pedig akkor beavat a titkaiba.

BJÖRN Nincsenek titkaim.

INGMAR Szóval nem tud semmit?

BJÖRN Nincs mit mondanom. *(Otthagya Ingmart az asztal mellett)*

INGMAR *(értetlenül)* Most elmegy?

BJÖRN Igen.

INGMAR De miért?

BJÖRN Végeztem.

INGMAR Mivel végzett, ha egyszer dolgavégezetlen itt hagy?

BJÖRN Már hogy mennék el dolgomvégezetlen? Mindennel kész vagyok, mester.

INGMAR *(kétségsbeesve)* Nem mehet el így! *(Mégfogja Björn karját)*

BJÖRN *(zavarban)* Bocsánat, maradhatok még egypár percet, de nem akarok zavarni.

INGMAR Nem az kell, hogy néhány percig maradjon, hanem az, hogy tegyünk már végre pontot.

BJÖRN Mire?

WOODY Ingmar úgy érti, hogy a mondat végére. Nem szereti a kérdő mondatokat, márpedig ahogy öregszik, úgy nő a kérdőjelek száma a mondatai végén.

BJÖRN Vagy úgy.

INGMAR Nem úgy. A titkot akarom. Mindenre pontot.

BJÖRN *(nem érti)* Nincs titkom, mester.

INGMAR Dehogy nincs. Minden szó, amit kimondunk, a titkot rejti, azt építi körül egyre több szóval, egyre nagyobb falakkal. Minden szó csak körülírás, egyik sem rátalálás és kimondás. A titok kimondhatatlan.

BJÖRN Akkor miért várja tőlem, hogy éppen én fecsegyem ki? Honnan tudnám?

INGMAR Mert azt szerettem volna, hogy a titok nyitját legalább egyetlen másodperccel előbb fogom megtudni, mint ahogy meghalok. Ha már meghaltam, a titok megismerésének sem lesz értelme.

BJÖRN Nem segíthetek.

INGMAR Hátha mégis. Maradjon csendben! Talán éppen a teljes csend mutatja meg a titkot magát. A hangok, a szavak leomlanak, elporladnak, és megjelenik az elzárt titok. Isten csendje, vagy a semmié.

Szigorúan szembenéz a fiatalemberrel. Mindketten megmerevednek, aztán Ingmar tesz egy tétova lépést, mintha megtáncorodna. A következő mozgássorozat egyetlen hang nélkül zajlik, mint egy lassított felvételen. Úgy is értelmezhető, hogy Ingmar rosszul lesz, és a többiek, elsősorban a hozzá legközelebb lévő Björn, megpróbál neki segíteni, de úgy is, hogy az egész csak valamiféle haláltánc, amelyben Ingmar igyekszik kicselezni a Halált. Björn a haláltánc közben mindenkibe beleütközik, Woodyba, Livbe és Soon-Yibe is, aki szintén Ingmar segítségére sietne, de egymást akadályozzák. Ingmar végül elterül a földön. Mind a négyen döbbenet hajolnak föléje

BJÖRN Úristen!

Senki nem mer elsőnek Ingmarhoz érni

INGMAR *(egyszer csak fölemeli a fejét fektében)* Úristen? Ezt mondta, Björn?

BJÖRN Megszólt. Hála istennek.

INGMAR *(föltápaszkodik, négyen is segítik)* Akkor jól halottam. Ezek szerint csak ijesztgetett engem azzal a fene nagy saktudásával. Ha maga is csak az úristennel jön, akkor semmi köze hozzá.

LIV *(aggodalmasan simogatja)* Jól vagy, Ingmar?

INGMAR Jobban, mintha sehogy sem volnék.

WOODY Szóval csak szórakozott velünk.

INGMAR Ha magának az szórakozás, hogy némi kis viaskodás után újabb ingatag békeszerződést kötöttem az étellel, akkor igen.

WOODY Tudja, én hányat? Már attól a pillanattól kezdve kész pánikban éltem, hogy rájöttem: most még gyerek vagyok, de aztán felnőttem, majd öreg, és legvégül halott leszek. Egyetlen út van – fedeztem föl, mint egy Kolumbusz –, és nem lehet róla letérni. Abszurdum! Sose tudtam másra gondolni, mint a halálra. Na jó, még a nőkre, de róluk is folyton az jut az eszembe, hogy amikor halott leszek, nem nőzhetek. Ez a tragédia nem hagy nyugodni gyerekkorom óta.

INGMAR Látja, ez a különbség köztünk.

WOODY Miért nem valjia be, hogy maga is gyerekkora óta rettegett? Figyeljen! *(Megint lelassít, átvált Ingmar stílusára)* Megtámadott mindenféle ismeretlen betegség, és nem tudtam igazán eldönteni, hogy akarok-e élni. Tudatom legmélyéről fel tudom idézni magát az állapotot: testvéradékaim kellemetlen szagát, az érdes tapintású, nyirkos ruhákat, az éjjeli lámpa szelíd fényét, a szomszéd szoba résnyire nyitott ajtaját, a dajka mély lélegzését, a halk lépteket, a suttogó hangokat, a vizeskancsón villózó napfényt. Erre mind emlékszem, de arra nem, hogy félttem volna. Az később kezdődött.

INGMAR Maga is szemérmetlenül lop. Még a nevét is tőlem lopta, Allen Konigsberg. A nem becsületes nevét. Az én filmemből szedte a Woodyt, hogy nem szégyelli magát. WOODY Lopni jó. Összeköt bennünket, Ingmar. A legszívesebben magát loptam volna el.

INGMAR A barátom egy tolvaj.

WOODY Barátja magának a halál.

LIV De Woody!

INGMAR *(félíg magának)* Amikor a Bárány feltörte a hetedik pecsétet, csönd lett az égből, úgy egy félórára. Mindössze félórára. Addig is elhangzott már mindenféle szörnyűség, hiszen az Isten jobbójában tartott, hét pecséttel őrzött könyv csak borzalmakat írt le a jövőről, de a hetedik pecsét feltörésekor még az égből is csend lett. Úgy látszik, mindenkinek kellett egy kis idő, hogy megeméssze, mi vár a világra, de csak ennyi kellett, nem több. Félóra. És aztán minden ment tovább. Az első angyal megfújta a harsonát, erre vérrel vegyes jégeső és tűz záporozott a földre. A föld harmada elégett, a fák harmada pernyévé lett, és a zöldellő fű mind elhamvadt. A második angyal is megfújta a harsonát. Erre, mint lángban égő hatalmas hegy, valami a tengerbe zuhant. A tenger egyharmada vérré vált, a tengerben élő állatok egyharmada elpusztult, és a hajók egyharmada elsüllyedt. A harmadik angyal is megfújta a harsonát. Erre az égből lehullott egy nagy csillag, s mint égő fáklya, lobogott. A folyó egyharmadára hullott és a vízforrásokra. A csillagnak Öröm volt a neve. A vizek egyharmada ürömmé vált, és sok ember meghalt a víztől, mert megkeseredett. A negyedik angyal is megfújta a harsonát. Erre a Nap harmadát, a Hold harmadát és a csillagok harmadát érte a csapás: harmadrészüket elsötétedett, a nappal és az éjszaka világossága a harmadával csökkent. Ezzel az erővel persze a kétharmad tenger is vérré változott volna, a fák másik kétharmada is pernyévé, a csillagok további kétharmada szintén fekete lyukban végzhetne volna, de mindegy, szörnyű volt és szörnyű lesz ez így is. Igen, ez van, ez lesz, és kész.

SOON-YI Csak azt nem értem, hogy miért nem lehet ebbe belenyugodni. *(Széttárja a karját, megfordul, kimegy)*

WOODY Amikor egyszer találkoztam a Halállal, kifejezetten rosszul nézett ki. Mondtam is neki, mire azt kérdezte: kire számított? A maga halála vagyok. Kérdelem tőle: mégis hová megyünk? Mire ő: Megyünk? Maga egyszerűen összeesik a padlón, és kész. *(Megfordul, de hasra esik a szőnyegben. Egy ideig úgy marad, aztán föltápaszkodik)*

INGMAR *(előlép)* Emlékezni fogok erre a pillanatra. A csönd, a félhomály, az eper, a tej, az arcok itt az esti fényben. Megpróbálom megjegyezni, miről beszélünk. Elviszem ezt az emléket a kezemben, olyan óvatosan, vigyázva rá, mintha egy kancsó tejet vinnék magammal, színültig megtöltve. És ez elég is lesz nekem. *(Megfordul, lassan kimegy)*

WOODY Szóval akkor nem jössz vissza New Yorkba?

LIV Mi olyan jó New Yorkban? Haldokló város. Olvastad a **Halál Velencében-t**, nem?

WOODY Hogy én? Te voltál az, aki nem olvastad, amíg meg nem vettem neked.

LIV Igen, csupa olyan könyvet vettél nekem, amelyeknek a címében benne volt a halál.

WOODY Persze, mert ez nagyon fontos kérdés.

LIV Miért nem vagy képes élvezni az életet? Úgy értem, New Yorkban. A megfelelő ember a megfelelő helyen. Úgyis olyan vagy, mint egy sziget.

WOODY Nem tudok semmit élvezni, ha nem élvezi mindenki más is. Tudod, amíg egyetlen ember is éhezik valahol, addig el vannak rontva az estém. Ööö... szóval elvegyelek feleségül?

LIV Nem, barátok vagyunk, és azt akarom, hogy azok is maradjunk.

WOODY *(híttelenül)* Rendben.

LIV Dühös vagy, ugye?

WOODY *(a közönségnek meséli)* Késő lett, mind a kettőnknek mennünk kellett már, de jó volt látnom Annie-t. Arra jöttem rá, hogy milyen remek ember, és milyen nagyszerű volt őt egyáltalán megismerni, és eszembe jutott a régi vicc a pasáról, aki elmegy a pszichiáteréhez, és azt mondja neki: Doki, baj van a bátyámmal, megőrült. Azt hiszi magáról, hogy tyúk. Mire a doktor: Miért nem hozza be a kórházba? Hoznám, doktor úr, de kell otthon a tojás. Szóval valahogy így gondolkodom az emberi kapcsolatokról. Totálisan irracionálisak, bolondok, abszurdak, de... mégis tartjuk őket, mert általában szükségünk van a tojásokra.

Megfordul, kimegy, majd visszajön, Ingmarral karonfogva. Neki magyaráz valamit, de nem halljuk, mert csak tátog, gesztikulál. Ingmar válaszol, ugyanígy, nem hallhatóan. Le-föl járnak a színpadon

LIV *(előrejön a színpad előterébe, szembenéz a közönséggel)* 2001 januárjában adtam egy interjút a *Guardian* című brit lapnak, abban meséltem el, hogyan is történt valójában. A Nórát játszottam éppen New Yorkban, és Ingmar eljött megnézni, Woody Allen pedig már előtte is folyton vacsorára akart hívni engem, nem annyira miattam, hanem mert annyira csodálta Ingmart. Ugye, folyton hivatkozik is rá a filmjeiben. Szóval, amikor mondtam neki, hogy Ingmar a városba jön, Woody odavolt, hogy húúú, találkozhatnék vele? Ezt el se hiszem, és így tovább. Úgyhogy felhívtam Ingmart, és mondtam neki, hogy Woody Allen szeretné látni, mire ő azt felelte, hogy szívesen. Na, Ingmar mindössze két napra jött, az egyikén megnézte a

darabot, a következőn pedig a szállodai lakosztályában vacsorázott, mert egy zseni, ugyebár, nem megy ki az utcára. Woody előadás után fölvettem a színháznál, mármint nem ő vezetett, hanem egy hatalmas limuzin jött értem, fehér kesztyűs sofőrrel, elvégre Woody is egy zseni, tehát ültünk a limóban, és Woody nagyon ideges volt. Megérkezünk, fölme gyünk a lakosztály bejáratához, kinyílik az ajtó, és ők ketten egymásra néznek. Látni kellett volna a szemüket. Csak néztek egymásra. Helló! Helló! Ez volt az egyetlen dolog, amit mondtak egész este. Helló! Helló! Ültünk a vacsoraasztalnál, és nem szóltak egymáshoz. Ingrid pedig, aki Ingmar felesége, és aki normális körülmények között meg sem szólalhat, ha művészek vannak jelen, egész este beszélt. A húsgolyócskákról például, és amikor valami totál hülyeséget hordtunk össze, a két zseni úgy nézett egymásra, mint aki azt gondolja, hogy hmmm, hát ilyenek ezek a nők. Desszertnek pedig – hogy még egy kis sötét dörzsöljön a sebbe – Ingrid átadott nekem egy borítékot, benne az Ingmartól nekem járó éves gyerektartás összegével. Lazán átnyújtotta az asztal fölé. Szóval furcsa egy vacsora volt. De ennek is vége lett valahogy, mellesleg arra sem emlékszem, hogy vajon egyáltalán elbúcsúztak-e egymástól. Csak egymásra néztek azaz a bizonyos „mi úgyis tudjuk” mosollyal. A limóban Woody azt mondta nekem, hogy nagyszerű élmény volt. Ingmar pedig a vacsora után föl hívott a szállodámban, és megköszönte, hogy elvittem hozzá Woodyt, aki – mint mondta – valóban különleges.

Megfordul, fölveszi az asztalról az ott fekvő Guardiant, összehajtogatja, és lassan kimegy

Függöny